

నాటకాలు

భక్తి, జ్ఞాన, పురాణ, జానపద

శ్రీనివాస కళ్యాణం

సదాశివ సమారంభం

గురు దక్షిణామూర్తి

గురు వేదవ్యాస మహర్షి

గురు కుక మహర్షి

గురు నారద మహర్షి

గురు వాల్మీకి మహర్షి

గురు శ్రీకృష్ణ

శంకరాచార్య మధ్యమాం

గురు దత్తాత్రేయ

గురు బాలాజీ

గురు గోరమ బుద్ధ

గురు ఆదిశంకరాచార్య

గురు రామానుజాచార్యులు

గురు జ్ఞానేశ్వర్

గురు రవిదాస్

గురు కబీర్ దాస్

గురు చైతన్య మహా ప్రభువు

గురు నానక్

గురు రాఘవేంద్ర స్వామి

గురు వీరబ్రహ్మేంద్ర స్వామి

యోగి వేమన

అస్మదాచార్య పర్యంతం

గురు తైలింగ స్వామి

గురు లాహిరి మహాశయి

గురు రామకృష్ణ పరమహంస, అమ్మ శారదాదేవి

గురు వివేకానంద

గురు సాయి బాబా

గురు ఆరబింద్

గురు రమణ మహర్షి

గురు యోగానంద

గురు చక్రవర్తి ప్రభుపాద

గురు మళయాళస్వామి

గురు విద్యాప్రకాశానందగిరి

గురు చంద్రశేఖర పరమారాధ్య

వందే గురుపరంపరాం...

నన్ను “నేను” తెలుసుకోవటానికి

నన్ను “నేను” మార్పుకోవటానికి

“నేను” గా ఉండటానికి

మరియు అత్యుత్తమ జీవన విధానానికి

కావలసిన భక్తి,జ్ఞాన,కర్మ,ధర్మ సమాచారం ఒకేచోట తెలుగులో ఉచితంగా!

సాధారణంగా వేదాంతం తెలుసుకోవాలనే కోరిక వుంటుంది, కాని గ్రంథాలు అందుబాటులో లేవు. ఇంకొకరి దగ్గర గ్రంథాలు వుంటాయి, కాని జిజ్ఞాసువులకి ఎక్కడ ఉన్నవో తెలియదు. అలాగే కొన్ని లైబ్రరీ లో కొన్ని రకాల పుస్తకాలు మాత్రమే లభ్యం అవుతున్నాయి, అంతేగాక విలువైన గ్రంథాలు సరైన సంరక్షణ లేక కనుమరుగైపోతున్నాయి, కనుక మన అందరి కోసం భారత ప్రభుత్వం పురాతన ఆధ్యాత్మిక గ్రంథాలను సంరక్షించే నిమిత్తం ఎంతో శ్రమతో కంప్యూటరీకరణ ద్వారా ఒక చోట చేర్చుతూ ఆన్ లైన్ చేయటం జరిగింది. ఇటువంటి విలువైన జ్ఞాన సంపదను మరింత సులభంగా అందుబాటులోకి తీసుకురావటానికి సాయి రామ్ సేవక బృందం ఉడతా భక్తి గా ఇప్పటివరకే దాదాపు 5000 పుస్తకాలను వివిధ వర్గాలుగా విభజించి PDF(eBOOK) రూపంలో ఆన్ లైన్ లో ఉచితంగా అందించటం జరిగింది. కనుక ప్రతి ఒక్కరు ఈ సదవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకోగలరు. ఇందుకు సహాయం అందించిన భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్(డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా <http://www.new.dli.ernet.in>), ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్(<https://archive.org>), గూగుల్ వెబ్ సైట్(<https://www.google.co.in>), మైక్రోసాఫ్ట్ వెబ్ సైట్(<http://www.microsoft.com>) కు మేము ఋణపడివున్నాము.అలాగే ఇటువంటి బృహత్తర కార్యక్రమానికి పెద్ద మొత్తం లో గ్రంథాలను అందించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానమునకు కూడా మనం ఋణపడివున్నాము. సాయి రామ్ సేవక బృందం కోరుకొనేది ఒక్కటి, ప్రతి ఇల్లు ఆధ్యాత్మిక జ్ఞాన గ్రంథాలతో నిండిపోవాలన్నదే మా కోరిక.

ఈ గ్రంథాలను ఉచితంగా ఆన్ లైన్ లో చదువుటకు, దిగుమతి(డౌన్లోడ్) చేసుకొనుటకు గల మార్గాలు:

- 1) భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్: <http://www.new.dli.ernet.in> లేక <http://www.dli.ernet.in>
- 2) సాయి రామ్ వెబ్ సైట్: <http://www.sairealattitudemanagement.org>
- 3) సాయి రామ్ గూగుల్ సైట్: <https://sites.google.com/site/sairealattitudemanagement>
- 4) ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్: <https://archive.org/details/SaiRealAttitudeManagement>

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞం పై గల సలహాలు,సూచనలకు సేవక బృందాన్ని సంప్రదించుటకు: sairealattitudemgt@gmail.com

సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సమాచారం: <https://www.facebook.com/SaiRealAttitudeManagement>

సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సంబంధ వీడియోలు: <https://www.youtube.com/user/sairealattitudemgt>

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞంలో ప్రతి ఒక్కరు పాల్గొని, ఈ అవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకొని,మీరు సంతృప్తులైతే మరొక సాధకునికి, జిజ్ఞాసువులకు మార్గం చూపించగలరని ఆశిస్తున్నాము. మీరు చదువుకోవటంలో ఏమైనా ఇబ్బంది కలిగితే సేవక బృందంను సంప్రదించగలరు. ఒకవేళ మా సేవలో ఏమైన పొరపాటు వస్తే మన్నించగలరు.

ఈ గ్రంథపు భారత ప్రభుత్వ డిజిటల్ లైబ్రరీ గుర్తింపు సంఖ్య: 2990100047330

గమనిక: భక్తి,జ్ఞాన ప్రచారార్థం ఉచితంగా eBook రూపంలో భారత ప్రభుత్వపు సహాయంతో ఇవ్వడం జరిగింది. ఈ గ్రంథముపై వ్యాపార,ముద్రణ హక్కులు రచయిత,పబ్లిషర్స్ కి గలవు, కనుక వారిని సంప్రదించగలరని మనవి చేసుకొంటున్నాము.

SaiRealAttitudeManagement(SAI RAM) - సాయి నిజ వ్యక్తిత్వ నిర్వహణ(సాయి రామ్)

* సర్వం శ్రీ సాయినాథ పాద సమర్పణమస్తు *

భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్ - డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా

<http://www.new.dli.ernet.in>

Digital Library of India: Inc. X

www.new.dli.ernet.in

Digital Library of India

Hosted by: Indian Institute of Science, Bangalore in co-operation with
CMU, IIT-H, NSF, ERNET and MCIT for the Govt. of India and 21 major participating centres.

Home Vision Mission Goals Benefits Content Selection Current Status People Funding Copyright Policy FAQ RFP

Books Journals
Newspapers
Palm-Leaves (Manuscripts)

Title:

Author:

Year: to

Subject: Any Subject

Language:

Scanning Centre: Any Centre

[Presentations and Report](#)
[Statistics Report](#)
[Status Report](#)
[Feedback](#) | [Suggestions](#) |
[Problems](#) | [Missing links or Books](#)

Click [here](#) for PDF collection
DLI MIRROR at IUCAA Data Center PUNE

For the first time in history, the Digital Library of India is digitizing all the significant works of Mankind.

[Click Here to know More about DLI](#) ^{New!}

Books	Journals	Newspapers	Manuscripts
Rashtrapati Bhavan CMU-Books Sanskrit TTD Tirupathi Kerala Sahitya Akademi	INSA	Times of India Indian Express The Hindu Deccan Herald Eenadu Vaartha	Tamil Heritage Foundation AnnaUniversity ^{New!}

Title Beginning with.

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z					
Author's Last Name																														
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z					
Year																														
1850-1900					1901-1910					1911-1920					1921-1930					1931-1940					1941-1950					1951-
Subject																														
Astrophysics	Biology	Chemistry	Education	Law	Mathematics	Mythology	Religion	For more subjects...																						
Language																														
Sanskrit	English	Bengali	Hindi	Kannada	Marathi	Tamil	Telugu	Urdu																						

అతి విశిష్టం ఈ దానం!

స్వామి వివేకానంద

“దానాలలోకెల్లా ఆధ్యాత్మిక విద్యాదానం చాలా శ్రేష్ఠమైంది! దాని తరువాతిది లౌకిక జ్ఞానదానం, ప్రాణదానం, అన్నదానం” అని వ్యాసమహర్షి చెప్పారు.

మన ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానం భారతదేశ హద్దులలో నిలిచి పోకూడదు. లోకమంతటినీ ఆవరించాలి! ఇలా లోకవ్యాప్తమైన ధర్మప్రచారాన్ని మన పూర్వులు చేశారు. హైందవ వేదాంతం ఎన్నడూ ఈ దేశం దాటి పోలేదని చెప్పేవారూ, మతప్రచారార్థం తొలిసారిగా, పరదేశాలకు వెళ్ళిన సన్యాసిని నేనే అని చెప్పేవారూ, తమ జాతిచరిత్ర నెరుగని వారే! ఇలాంటి సంఘటనలు ఎన్నోసార్లు జరిగాయి. అవసరమైనప్పుడల్లా, భారతీయ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానప్రవాహం వెల్లువలా లోకాన్ని ముంచెత్తుతూ వచ్చింది.

రాజకీయ ప్రచారాన్ని రణగొణధ్వనులతో, యోధులతో సాగించవచ్చు. అగ్నిని కురిపించి, కత్తిని జళిపించి, లౌకిక జ్ఞానాన్నీ సంఘనిర్మాణ విజ్ఞానాన్నీ విరివిగా ప్రచారం చేయవచ్చు. కానీ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానదానం కళ్ళకు కనిపించకుండా, చెవులకు వినిపించకుండా కురుస్తూ, రోజూ పువ్వుల రాసుల్ని వికసింపజేసే మంచులాగా నిశ్శబ్దంగా జరగవలసి ఉంది. భారతదేశం నిరాడంబరంగా, లోకానికి మళ్ళీ మళ్ళీ చేస్తూ వచ్చిన దానమిదే!

మిత్రులారా! నేను అవలంబించే విధానాన్ని తెలియజేస్తాను వినండి. భారతదేశంలోనూ, ఇతర దేశాల్లోనూ మన పారమార్థిక ధర్మాలను బోధించడానికి తగినవారుగా మన యువకుల్ని తయారు చేయడానికై భారతదేశంలో కొన్ని సంస్థలను నెలకొల్పాలి! ఇప్పుడు మనకు కావలసింది బలిష్ఠులు, జవసంపన్నులు, ఋజువర్తనులు, ఆత్మ విశ్వాసపరులు అయిన యువకులు. అలాంటి వారు నూరుమంది దొరికినా, ప్రపంచం పూర్తిగా పరివర్తన చెందగలుగుతుంది!!

ఇచ్చాశక్తి తక్కిన శక్తులన్నీ కన్నా బలవత్తరమైంది. అది సాక్షాత్తూ భగవంతుని దగ్గరి నుండి వచ్చేదే కాబట్టి దాని ముందు తక్కినదంతా లొంగిపోవలసిందే. నిర్మలం, బలిష్ఠం అయిన ‘ఇచ్చ’ (సంకల్పం) సర్వశక్తిమంతమైంది. దానిలో మీకు విశ్వాసం లేదా? ఉంటే మీ మతంలోని మహోన్నత ధర్మాలను ప్రపంచానికి బోధించడానికై కంకణం కట్టుకోండి. ప్రపంచం ఆ ధర్మాల కోసమై ఎదురుచూస్తోంది. అనేక శతాబ్దాలుగా ప్రజలకు క్షుద్రసిద్ధాంతాలు నేర్పడం జరిగింది. వారు వ్యర్థులని ప్రపంచమంతటా బోధలు జరిగాయి. ఎన్నో శతాబ్దాల నుండి వారు ఈ బోధనల వల్ల భయభ్రాంతులై, పశుప్రాయులైపోతున్నారు. తాము ఆత్మస్వరూపులమనే మాటను వినడానికైనా వారెన్నడూ నోచుకోలేదు. “నీచాతినీచుడిలో కూడా ఆత్మ ఉంది. అది అమృతం, పరమ పవిత్రం, సర్వశక్తిమంతం, సర్వవ్యాపకమైనది” అని వారికి ఆత్మను గురించి చెప్పండి. వారికి ఆత్మవిశ్వాసాన్ని ప్రసాదించండి. ❖

మూలం: శ్రీ రామకృష్ణ ప్రభ - ఫిబ్రవరి 2014

శ్రీనివాసకల్యాణం

రచన:

కాటూరి వేంకటేశ్వరరావు

ప్రచురణ:

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు, తిరుపతి.

1997

ముందుమాట

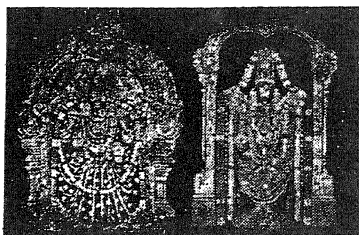
తెలుగు వాఙ్మయంలోని వివిధ విభాగాలలో శ్రీనివాసుని ప్రశస్తికి సంబంధించిన అంశం ఏ రూపంలో లభ్యమైనప్పటికీ అది విశిష్టతను సంతరించుకున్నదైతే దానిని స్వీకరించి, తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం ముద్రించి అందుబాటులోకి తీసుకొనిరావడానికి నిరంతరం కృషి సల్పుతూనే ఉంది. అందులో భాగంగానే యక్షగాన రూపంగా వెలువడిన ఈ శ్రీనివాస కల్యాణాన్ని ముద్రించడం జరుగుతోంది.

ఈ యక్షగానాన్ని ప్రసిద్ధ కవులు కీ॥శే॥ కాటూరి వేంకటేశ్వరరావుగారు రచించారు. ఇది 'ఆకాశవాణి'లో ప్రసారానికిగాను, ఆధునిక అభిరుచులకు అనుగుణంగా రచించబడింది. అయినప్పటికీ ప్రాచీన యక్షగాన సరళి నుండి వైదొలగకుండా ఈ రచన సాగింది. కాటూరివారు దీనిని శ్రవణ ప్రాధాన్యంతోపాటు ప్రదర్శనానుకూలంగా కూడా ఉండేటట్లు సరస మనోజ్ఞంగా రచించాడు. శ్రీ వేంకటాచల మాహాత్మ్యంలోని శ్రీనివాసకల్యాణ వృత్తాంతాన్ని సుకుమారరంగా మలచుకుంటూ కవితామాధురితో స్వామివారి కల్యాణ వైభవాన్ని సుందరంగా దిద్దితీర్చి ఆవిష్కరించిన అక్షరరూపం ఈ యక్షగానం!

ఈ యక్షగాన ప్రథమముద్రణ రసజ్ఞులైన భక్తజనుల ప్రశంసలనందుకొన్నది. అందువల్ల ఆ ప్రథమ ముద్రణనే యథాతథంగా తిరిగి ముద్రించి పాఠకుల ముందుంచుతున్నాం. శ్రీ వేంకటేశ్వరుని కల్యాణ వైభవాన్ని, కాటూరి వేంకటేశ్వరరావుగారి రచనా మాధురిని ఆస్వాదించగలరని ఆశిస్తూ.

కార్యనిర్వహణాధికారి

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు, తిరుపతి.

శ్రీనివాస కల్యాణం

నమోఽస్తు శ్రీనివాసాయ శేషశైలవిహారిణే
వందారుసురబృందాయ భక్తాభీష్టప్రదాయినే॥

నాట రాగము - రూపక తాళము

నాలుకపై నిలువరావె నలువరాణి శుకపాణి ॥

ఏలికవై నిగమాగమ జాలములకు ప్రణవపీఠి

నోలగ ముండేటి తల్లి పాలింపవె కృపావల్లి   ॥నాలుకపై॥

అని యిష్టదేవతా ప్రార్థనం బొనర్చి ...

సూత్రధారుడు

ఎవరయ్యా, భాగవతులు! ఏమిటి విశేషం ?

కథకుడు

భాగవతులంటూ పెద్దపేరు పెట్టకండి, బాబయ్యా, మాది
విజయవాడ, ఆ కాశవాణి సామాజికులం. శ్రీవేంకటేశ్వర
స్వామికి కైంకర్యంగా శ్రీనివాసకల్యాణం అనే యక్ష
గానం వినికి చేస్తునాం

సూత్రధారుడు

భాగుంది కాని, గ్రంథకర్తపేరు చెప్పావు కావు.

కథకుడు

కాటూరి వేంకటేశ్వరరావుగారని...

సూత్రధారుడు

అలాగా! వేంకటేశ్వర కల్యాణమూ, వేంకటేశ్వర రచనమూనా? సరే. కానీండి, విందాము.

కథకుడు

అని యిష్టదేవతా ప్రార్థనం బొనర్చి, సాక్షాద్వికుంఠుడైన కేశవదేవుండు కేశాచలమ్ముపై నవతరించిన కథాక్రమం జెటువలెను—

ద్విపద

అజు డాదికల్పమ్మునందు విశ్వమ్ము
సృజించి, ఒక పవల్ చెల్లిన యంత
నిదుర గూరినవేళ నీరధుల్ పొంగె
చదల పన్నిద్దరై సవిత వెలింగె
ప్రళయ మేఘము లంబరమ్మున దోచె
చలపట్టి ఏడుగాడ్పులు వెస వీచె;
ఏకార్ణవమ్ములో నీ ధాత్రి యపుడు
తేకువ నెడి ముగ్గి దెసమాలియున్న;
కనకాక్షుడనెడి రక్కసుడు భూదేవి
గొనిపోయి పాతాళమున విహరింప,
హరి వరాహోక్త ధరియించి, దనుజు
హరియించి, కోరకొన ధరణి గొని తెచ్చె .
భూకాంతవై ప్రీతిబూని శ్రీకుండు
వై కుంతమునకేగు వాంఛ విడనాడి,
అటనున్న క్రిడాద్రి నవనికి దెం
పటుసత్త్వుడగు భగవతి కాజ్ఞయిచ్చె.

సూత్రధారుడు

ఎలాగూ ! వైకుంఠంలో ఉన్న పర్వతాన్నే పెకలించి
తెమ్మన్నారా భూవరాహస్వామివారు ?

కథకుడు

ఆహా

కందార్థం

అంతట గరుడాళ్వారు ల
నంతజవమ్మున వికుంఠమందలి గిరి వి
క్రాంతి బెకలించి నిజబా
హోతరమున దాల్చితెచ్చె నంబరవీధీ.
అది గని అమరు లక్కజమందీ
పదువులై బళిబళిర బంగరు
నగముపై నీలాద్రియని వెను
దగిలి కనుగొన తాల్చి తెచ్చె నంబరవీధీ !

సూత్రధారుడు

ఏమి చిత్రమంటేనూ !

కథకుడు

పుష్కరిణితోకూడా క్రిడాద్రిని గరుడాళ్వారులు ఇలా
పెకలించే సరికి ...
చెలులతో జలకేళి సలుపు రమాదేవి
తత్తరమ్మున సరస్తటముజేరి
బంగారు వలువల చెంగులు జీరాడ
నంబరమ్మున కలహంస లట్టు
లెగురగా, గతివేగవిగళత్పరోజపం
డము జాసి అశిసమూహములు సలుపు
నులిపు పక్షక్షేపముల తాళగతి గూడి

సంగీత వీణలు నవదరింప

కనక కమలపరాగసంకాంతి భూన

భోంతరమ్ములు పటికార్చినట్టి పైడి

నిగ్గుల వెలుంగ, బుష్కరిణి సమేత

మైన క్రిడాది తెచ్చె విహంగపతియు.

ఇట్లు తెచ్చిన క్రిడాది నా భూవరాహదేవుండు శేషా
చలమ్మపై విడియజేసి, అందున్న పుష్కరిణికి పశ్చిమ
తటంబున విశాల మంటపోవేతంబైన దివ్యాలయంబు వస
తిగా, తన్ను జేరవచ్చిన శ్రీనివాదేవులంగూడి, దంష్ట్రాగ
ధృతవసుంధరానమేతుండై, సుఖంబుండె. ఆ గిరి వారా
హగిరి యనియు, గరుడుండు కొనితెచ్చిన కారణంబున
గరుడాది యనియు ట్లనేక కారణంబుల ననేక నామంబులు
ధరించియుండు.

సూత్రధారుడు

ఇక నేర, వరాహదేవుని కోనేరు గనుక వారాహపుష్కరిణి
అనేపేరు వచ్చింది.

కథకుడు

ఆ వారాహ పుష్కరిణి కలికలుపహరంబై విరజానదీ
తుల్యంబై యుండు.

సూత్రధారుడు

బాగుంది, కానీ, శ్రీనివాసవృత్తాంతం చెప్పుకానని మొదలు
పెట్టి భూవరాహస్వామి కథ చెప్పేవు; అంతేనా!

కథకుడు

ఇదిగో, అదీ మనవిచేస్తాను కాదూ! ఆ భూవరాహదేవుండు...

వారాహపుష్కరిణీరమ్యతీర కా
 ననభూములన్ దరావనజనేత్ర
 గవగూడికొవి, యిష్టకామోపభోగ కే
 శీ వినోదమ్ముతో విహార
 పరశకుడై, పెక్కునత్సరమ్ములు పెను
 మక్కువం గడపుచు నక్కుధరము
 విడలేక యందుండి, విధిముఖామరగణ
 పూజలందుచు, దానపులను వెదకి

వేటలాడి తున్మితూటాడి. జగము ని
 ప్కంటకమ్ము సలుపు సమయమందు
 వృషభదనుజు సంచరించెడి పనిబూని
 అరిగె నెటకొ భూమిధరము దొరగి.

భగవంతుండగు హరి యట్లు శేషభూధరమ్ము విడిచి చనినంత,
 చతుర్ముఖుం డా వృత్తాంశం బెరింగి, హరి లేమింజేసి
 భూలోకం బింక అధర్మవాదులకు బరహింసారతులకు
 నెలవై చెడుంగదే యని భయమంది సకలలోకసంచారి
 యైన నారదు రావించి, శ్రీహరి మరల భూమి నవతరించు
 నుపాయంబుగావించు మనినంత — ఆ యాజ్ఞ తలం దాల్చి.

సూత్రధారుడు

అలా చెప్పి! ఇంకా నారదుడు రాలేదేమా అని చూస్తున్నాను

శంకరాభరణ రాగము - జంపె తాళము

కథకుడు

వేలుపుల జడదారి వెడలె మినుదారి ||
 మేళవించిన మహతి గాలితాకుల సరిగ
 మాలావనము సలుపు హరి రమారమణయని
 వేలుపుల జడదారి వెడలె మినుదారి ||

పావన గాంగతీర వనవాటికలకా మునికోటి యజ్ఞ దీ
 ఊవిధినున్నచో దరియగా జని, “ఓమునివర్యులార! మీ
 రీ వివిధాధ్వరమ్ముల యజించెద రెవ్వని? తత్ఫలంబు గౌ
 రివరుడో, రమేశుడొ, విరించియొ, ఇంద్రుడొ ఎవ్వ డందెడిన్?

తెలుపరే” యనినంత; కశ్యపాత్రిభరద్వాజముఖ్యులగు మౌనులు
 తమలో గొంతవడి గుజగుజలు వోయి, తుదకు త్రిమూర్తులలో
 యజ్ఞఫలార్హు డెవ్వడో యెరింగి రమ్మని భృగుమౌనిం బ్రార్థింప
 అతండు తొలుత సత్యశోకమ్మునకేగి,

ద్వీపద

ఏకాంతమున శారథాకాంత గూడి నా
 శీకభవు డున్నచో, రాక యెరిగింప కా
 జటి వరుడు నికటమున తటుకుమని నిలువగా,
 కుటీల భ్రకుటీ మొగము లటు ద్రిప్పికొనె నలువ
 భృగుమౌనియు నీతండు రజోవశుండై, నన్ను మన్నింపడాయె.
 యజ్ఞఫలార్హుండు కాదగ డనియు, నీతనికి భూమియం
 దాలయంబు లేకుండుగాక యనియు నిశ్చయించి,

ద్వీపద

భృగుమౌని కైలాస నగమునకు నేగి,
 అగజతో నేకాంతమందున్న శివుని
 దరికేగ, తరిగానితరి సంతిపురికి
 జొరజారి నత్రిదండి నరసి గిరిపుత్రి
 నానమై వంచికొనె నానన; మృంత
 మౌని నీశాను డెంతేని కోపాన
 రుసరుస జూచు టారసి నంత తమిసి
 ఇసిరో! యీతండు తామసు డని యెంచి,

యజ్ఞ ఫలంబున కితడు పాత్రుండుగాడు, ఈ యాశ్వరునకు శరీరపూజ
లేకుండుగాక యని,

ద్వీపద

కుతుకమ్ము మీర వికుంతపురి కరిగి,
అతులి తై కాంతమ్మునందు కేశవుడు
నీల నీరద కాంతి నిర్దిష్ట కాంతి
దేలుచు గడలిగాచూలి నెదదాల్చి
కనుమోడ్చి తనదెస కనుగొనకున్న;
గనలుచు మౌని శ్రీ కాంతువక్షమును
దనపాదతలమున దన్నగా; శౌరి
వనజాతపత్రలోచనములు విచ్చి
ఆదిత్యసమతేజు నా మౌని గాంచి
పాదాంబుజమ్ముల బ్రణతుడై వ్రాలి
“కటిక నా యెద దాకి కందినదేమొ
జటినాథ మృదుపాద సరసిజం” బనుచు
పాదముల్ కడిగి, తత్పాదతీర్థమ్ము
మోదమున తనశరీరమ్మున జల్లుకొనియె
“నెలవిండు మీరు వచ్చినపనియేమొ
తలదాల్చి మీ యాన ధన్యుడ నగుదు”

అని హరిపల్కు టారసి మహాముని లజ్జితుడై “ముకుంద! వి
శ్వనికరతుంద! సత్త్వగుణశాలికి, ఈ భువన ప్రపంచ పా
లన శుభశీలికిన్ దగు బళా! యిటువంటిది తాత్త్వి, సైపవే
నను, విధింశకరార్చిత! సనాతన! నిత్య! నిరంజనా! హరీ!”

అని హరికల్యాణ గుణ గానంబుసల్పుచు వీడ్కొని చనినంతట,

ద్విపద

మునినాథ పదభూతమున సొమ్మసిల్లి
 వనజాలయ యొకింతవడి దెప్పిరిల్లి.—
 అతిధూర్తుడగు మౌని కంజలి యెగ్గి
 నతశిరస్కుండైన నాథుని గాంచి,
 కనుదోయి తాప్పముల్ గ్రమ్మ నిట్టూర్చి
 కినుక పెంపున కేశవున కీటులనియె.

లక్ష్మి

దేవతా! యీ చాసి సేవించుకోకుండానే వెళ్ళిపోయారా
 అయ్యవారు? నాది కదా యీ అపచారమంతా. మీ
 వక్షమందుండే నా కరకుశరీరం కదా పూవువంటి వారి పాదానికి
 సోకింది. పోయి తోడుక రండి. వారి పాదసంవాహనం
 చేసి ధన్య నౌతాను.

సూత్రదారుడు

ఓ హోహో! ఏమి గడుసుదనం! అమ్మవారికి ఎంత అభిమానం!

కథకుడు

అనుచు, ఈసుమై బిల్కుచు, అంత కంతకు వెక్కసంపై న
 అవమానక్రోధము నాపలేక, మానహీనుడని మాధవుని పొత్తు
 మనంబున రోసి రమాదేని ఏ మనుచున్నది...

ముఖారి రాగం — జంపె తాళము

చెల్లబో దేవ! మీసేవ ఈనాటితో	
చెల్లరే! చాసి కిక్ నెలవిండు దయజూచి	॥చెల్లబో॥
ఒల్ల నీ యవమానభల్ల మెద గాడగా	
కొల్లబోయెను సిగ్గు వల్లమాలిన యెగ్గు	॥చెల్లబో॥
కేశవునినతి కంబుధీశు కూరిమిసుతకు	
వాసియోసే తుదకు పై సమాలిన బ్రతుకు	॥చెల్లబో॥

సూక్రదాసుడు

అమ్మవారు గట్టిపట్టే పట్టింది. ఎలా శాంతిస్తుందో మరి?

కథకుడు

ఖరహస్రప్రియ రాగం - జంపె తాళము

సిరి క్రోధవివశయై చింతాభరాత్మయై
పెరిమ విడనాడి ఎడవీడ బలుకంగా
హరియు కన్నులదమ్ముండు వందస్మితము
నెరయగా, నీటుపల్కె నెనరుటిపడగా.

కేశవుడు

తరళాక్షి! యీ ముని విధాత్మ పుత్రుడు గాడె
వరపౌత్రుడగు మనకు పరతత్త్వ విదుడు
పావని దొసంగులను సై సరే తలదండ్లు
లా పగిది నీ మౌని సై పదగు మనకు.

కథకుడు

హరి యిట్లు పల్కుటయు,—
సిరియును కాలి బొటనవ్రేల్
ధరణిన్ రాయుచును. బాష్పధార లురలగా

లక్ష్మి

హరి నారాయణ కేశవ
పరమాత్మ ముకుంద మాధవా గోవిందా!
దేవరవారి యోరిమి కిదే నతిసేతును, మౌని త్రుళ్లరి
డై వెసదన్నె నాకు నెలవైన యురం బది చిత్తగించి. మీ
భావము సమ్మతించినను, బాపురె! యీపెరవాని కాలితా
కేవముగాడె మానవతి? కి మొగమిచ్చక మేల శ్రీహరీ!

ద్వీపద

మీ సేవ యిన్నాళ్లు చేసినందులకు
దాసురాలికి ఆతతాయి భూసురుని
కాలితాకు లభించె, జాలు వదివేలు
ఏల నాకిక దాల్చి? ఏల మీ బల్చి?
సిరి భాగ్యవతి యంచు సరివారు మెచ్చ
పరువుగా నిన్నాళ్లు బ్రతికినదాన
నలుగురిలో ఎట్లు తల ఎత్తుకొందు?
నెలవిండు నాథ! యీ చింతాభరమ్ము
అవమానభారము నారిపోవగను
దవుదొల నెందైన తల దాచికొందు.
తొలిజాముల నే పాపము
సలిపితిని, ఆ యభిముచ్చ చల్లారగ నా
తలపున మీ పదయుగ్మము
నిలిపి తపము సలిపికొందు నీరజనయనా!

కథకుడు

అప్పుడు శ్రీహరి యేమని పల్కుచున్నాడు—

కాంభోజి రాగము-త్రిపుట తాళము

దేవి వల దీ యలుక నీ పదసేవకుల దెస దొనగు గల్గిన
కావ దగదె దయావిధేయవు కావె సుదతీ   ॥ దేవిః
నీవులేని వికుంఠపుర మిది, నీవు విడియని ఎడద నాయది
దీవెలేని గృహమ్ము భాతిని తేజ మెడలున్   ॥ దేవి॥
శ్రీనివాసుడనై తి నీ దయ. పూని ప్రోచితి ముజ్జగమ్ములు
వీని కెపు డనపాయినివి నీవేను గదవే!   ॥ దేవి॥
కడలిరాయని కేమి చెప్పుదు? కంజజనకెటు మోము జూపుదు?
పడతి నన్నెడజాని చనె నని నుడువ గలనా?   ॥ దేవి॥

కథకుడు

ప్రార్థించినను శ్రీదేవి మానక్రోధమ్ము విడువ నేరక
నది—

అతాణ రాగము—జంపె శాశము

న్న నాథ! యీ యిందిరకు మీ యడుగు
డెందము వియ్య మందు నిది నిక్కువము || ఎందున్న ||
మంచి నెలవిమ్ము దాని మొక్కులు గొమ్ము
గునుగాక! నిర్భయము నీ కగుగాక! || ఎందున్న ||

కథకుడు

ంది, భూనిశాదేవులం శేరబిలచి,

లక్ష్మి

సతార! మీవలన సేగి యొకప్పుడు నేనెరుంగ, నా
కొనంగుగల్గిన కృపన్ నయిరింపరె, నన్నునంపరే!
మీ దానయై తిరుగు నెల్లపుడుం బలు రూపు లూని శ్రీ
డింత యేమరక వర్తిలుడమ్మ! శుభమ్ము మీ కగున్.

కథకుడు

గారల కప్పగించి. నిశ్చేష్టుడై తలవాల్చియున్న విభుని
న్నీటితో మరలి కనుంగొనుచు శ్రీదేవి భూలోకమ్మునకు
అందు కొల్లాపురమ్మున సకలాభీష్ట దాయినయై బహు
మ్ము వసింపుచున్నంత—

సూత్రదారుడు

వ్యా! ఎంతవని జరిగిందంటేనూ! లక్ష్మీనారాయణులకే
రీదే ఎడతాటు! ఆ నారదుడు అడుగుపెట్టగానే అను
చు—పదో మునుగుతుందని.

కథకుడు:

ఇందులో వారదుడి దేమన్నదండీ! అంతా ఆ సారాయణ
మూర్తి లీల జప్పితే, ఆ స్వామిదివ్యచిత్తాన ఎలా ఉందో
అలా జరక్క తీరదు. తక్కినవారంతా నేమి త్రమాత్రులు

సూత్రధారుడు

ఈ యాలిమొగుళ్ళ కీచులాట బాగానే ఉంది; కాని లక్ష్మీ
అమ్మవారు వెళ్ళిన పిమ్మట స్వామి ఏమి చేసారో?

కథకుడు

అంతట గోవిందుడు రమాదేవి లేని వైకుంఠమున నిలువనొల్లక,
కానున్న కార్యం బూహించినవాడై, భూనీళలం బిలిచి,
లక్ష్మిని వెదకి క్రమ్మర తెత్తు ననియు, అందాక మీరు
పార్వదులతో వైకుంఠము గనిపెట్టి యుండుండనియు జెప్పి
వారల వీడ్కొని చనువాడై,

ముఖారి రాగము—జంపె తాళము

ఎదమీది యిందిర ఎడతాయుగాకేమి

హృదయపద్మమునందు ఇందిరాదేవి

పదిలమైలేదె? నిత్యానపాయని కాదె?

ఇది జగన్మంగళాస్పద మౌను గాకేమి?

॥ ఎదమీది ॥

అని చింతించి,

సావేరిరాగము - జంపె తాళము

ఏకతమ్మున వెడలె శ్రీకాంతు డా వేళ

వైకుంఠమును వీడి వనమాలి దెసమాలి

॥ ఏకతమ్మున ॥

పులుగుతత్తడి లేక, చిలువవానుపు లేక

చెలు వెసగు పక్షమున కలిమిచెలి లేక

॥ ఏకతమ్మున ॥

తొలుపల్కుల బరాబరుల సందడులు లేక
 నలుకెలంకుల పార్వదుల మాకాహళి లేక || ఏకతమ్మున ||
 వనజజాండము కుడి భరియించు తొలివేల్పు
 అణువులో నణువగుచు అఖిలమ్ము తానగును || ఏకతమ్మున ||

ఇట్లు భూలోకమ్మునకుం జరి, రచూదేవి వెండియు తన చెంతకు
 వచ్చు నుపాయమ్ము చింతించుచు, శేషాచలమ్మున కేగి, అది
 ఏకాంతప్రదేశమ్మని శిశ్మయించి, అందు వారాహ పుష్కరిణికి
 దక్షిణదిశయందున్న తిరితిణి వృక్షమ్ము చెంగటనున్న పుట్టలో
 సూక్ష్మరూపమ్మునం బ్రవేశించి, అజ్ఞాతమ్ముగా బహుకాలమ్ము
 గడపె నంతట,

సూత్రధారుడు

చూడు బాబూ! భర్త తనకోసం ఇలా బెంగపెట్టుకు, అజ్ఞాతంగా
 పడివుంటే ఆ యిల్లాలు లిక్కి అమ్మవారు చూస్తూ ఊరకుందా?

కథకుడు

ఎందుకు ఊరకుంటుంది! ఏదోకోపంకొద్దీ బయలుదేరి వచ్చిందే కాని
 అమ్మవారికి మాత్రం మనసు పీకుతూ ఉండదూ?

సూత్రధారుడు

బాగా చెప్పేవు నాయనా! నా ఆయువుకూడా పోసుకు వెయ్యేట్లు
 వర్ధిల్లు. ఆదిడకు మనస్సు పీకుతూ వున్నా, ఆడనాళ్లకుండే
 అభిమానం బయటపడనివ్వదులే; ఏమంటావ్? ఊర, తరువాత
 కథ కానీ, విందాం,

కథకుడు

అంతట కొల్లాపురి మహాలిక్కి అమ్మవారు శ్రీమన్నారాయణుని
 ప్రచ్ఛన్నవృత్తి నెరింగి తానొక గొల్లపడుచు వేషమూని బయలు
 దేరెనట, ఎటువలెనూ—

బిలహరి రాగము—జంపె తాళము

గొల్ల పడుచై తాను కొల్లాపురీ లక్ష్మీ
చల్ల గొనరో యమ్మ చల్లో యనుచు వచ్చె ||గొల్ల||

దయజిమ్ము కనుదమ్మి కాటుక ముసుంగుతో
మయిజారు కుడియోర పైటచెరంగుతో ||గొల్ల||

అలలికప్పున గప్పి తెలి వల్వరున డాలు
తల దుత్త పై బెట్టి తరపిదూడల పాలు ||గొల్ల||

పాపరాసెజ్జపై పాల్కిడలి పవళించు
పాపనికి బ్రియమైన పాలు పాపహారాలు
పాలు గొనరో యమ్మ! పాలో యనుచు వచ్చె
వెన్న గొనరో యమ్మ! వెన్నో యనుచు వచ్చె ||గొల్ల||

కథకుడు, ద్వీపద

చోళభూపాలకుం డేలేటి పుగమునకు
శ్రీలలిత యిటు గొల్ల చేడెయై చనుదేర
కపిలగోవై వచ్చె కమలాసనుడు తాను
త్రిపురాంతకుడు వెల్లకే పగుచు తోడరా.

సూత్రధారుడు

ఏమిటి! బ్రహ్మదేవుడూ శివుడూకూడా చక్కావచ్చారూ?
అవునులే, దేవత లందరిదీ ఒకటే పార్టీ.

కథకుడు

ఇట్లు అజహారులు గోవత్సములై చనుదెంచిన సన్నయెరిగి
రమాదేవి కన్ను క్రేవల ప్రియమ్ము దొలక వారల గార
వించి, ఆ యావును, దూడను అమ్మ జూపెనట, ఎటువలెను—

పూరీకల్యాణి రాగము—జంపె తాళము

చోళపుర జనులార ! సుకృతాత్మలార !

అలపాల్దొవు నిత్యానందులార !

॥చోళ॥

నాల్గుచన్నుల ప్రణవనాదాలు జమ్మనగ

పాల్గురియు నీ యాపు బహుపుణ్యములప్రోవు

॥చోళ॥

నొసట మచ్చున్న ఈ పసికేపు గుడుచువై

నిసువు లా పాల్దొవ విసమే యరిగిపోవు

॥చోళ॥

కొలుపుండు నమ్మ ఈ గోపు ముఖమున వాణి

విలసిల్లు పీ కోడె కలగలిసి శర్యాణి

॥చోళ॥

ఈ వత్సతరి రొక్క మిచ్చి కొనరారయ్య

శ్రీవత్సలాంఛనుని సేవించుకొనరయ్య

॥చోళ॥

కథకుడు

అంతట చోళరాజు దేవేరి తన బిడ్డ పాలకోసమై ముచ్చటపడి,

అడిగిన రొక్కమిచ్చి ఆ యాపును దూడను కొనినంత,

రమాదేవియు సంతసించి. ఇంక శేషాచలవాసున కీ యాపు

పాలొసంగి, ఆకలి దీర్చుం గదా యని యథేచ్ఛం జనియె.

సూత్రధారుడు

ఎంత పుణ్యాత్మరాలయ్యా ఆ రాణి! చతుర్ముఖుణ్ణి, త్రిలోచ

నుణ్ణి తన కొట్టంలో కట్టివేసుకొన్నది కదయ్యా!

కథకుడు

అవును. అదృష్టమంటే అలా కలిసి వచ్చిందే మరి !

సూత్రధారుడు

బాగా చెప్పేవు. చూడు బాబూ! నీ పేరేమిటో చెప్పేవు కావు.

కథకుడు

ఏడుకొండలవాని పేరే నండి, వేంకటరమణమూర్తి,

మాత్రధారుడు

వాయనా! వేంకటరమణమూర్తి! ఆ గాణి తన బిడ్డకోసమని
ఆవు నంత ముచ్చటపడి కొనుక్కుంది కదా! మరి ఆ పుట్టలో
నారాయణమూర్తి పొట్ట ఎలా నిండుతుందంటావు?

కథకుడు

ఇదిగో! మనవిచ్చేస్తున్నా కాదూ, ఇట్లా కపిలగోవు చోళరాజు
అలమందతో మేతకేగుచు ప్రతిదినమును వేంకటాద్రిపై కెక్కి,
స్వామి వసించెడి పుట్టబిలమ్ములో నాల్గుచన్నులు ఏకధారగా
జేసి, పాల్గరిసి, గోవిందునకు తుష్టి గూర్చుచున్నంత—

మాత్రధారుడు

ఒలేవాడవు మూర్తి నువ్వు! పాలన్నీ ఆ పుట్టలోనే పోస్తే
రాచబిడ్డపొట్ట ఏం కావాలి?

కథకుడు

పెద్దలు మీరూ అంతే అన్నారూ?
జీవకోటులనెల్ల పోషించి పెంచు
ఆదినారాయణుడు తన యావుపాల
నిట్లు పరిశుష్ట దగుచుంట ఎరుగలేక
చోళవిభురాణి యపుడు గోపాలు బిలిచి.

గోపాలునితో నేమనుచున్నది—

ఆవు జూచిన కడుపు నిండు నయారె దీని పొడుగులో లేవు
చాలాక చుక్కయేని బలే! యిదేమి గొల్లడా?

గొల్లవాడు

దేవరాన, ఇదేమి వింతయి తెలియదో దొడసాని! ఈ
యావు పోకడల్లె నిక్కము నరసి యెల్ల వచించెదన్.

కథకుడు

అని పలికి గొల్లండు మరునాడాయాపు చర్యలు గనివట్టియున్నంత -

ఎప్పటట్ల గోవు పుట్టనెక్కి నాల్గుచన్నులున్
కుప్పగూర ఊరధార శురియుచుంట జూచి, నూ
యప్ప! తెల్లమాయె దీని యాగడమ్ము, నా పయిం
దప్ప వెట్టి ముచ్చుకాన! తప్పిపోవనేర్తువే?
ఊనె గోవుకాన! ముచ్చువై యిదా? వృథాగ పాత్
కానపాలు చేసి నాకు గండకత్తెరైతి; నన్
కానకుఁ బలియకున్న కాను గొల్లబోయడన్
కాను సుమ్మటంచు చేతి గండ్రగొడ్డ లయ్యెడన్,
బిరాననెత్తి గోవునెత్తి బిట్టు వీలగొట్టబో
కరింద్ర రక్షకుండు గోవు గావ పుట్టమండి “మా
నరా, దురాత్మ” యంచు వ్రేటు నాటకుండ అడ్డురాన్
హరీ హరీ! తదుత్తమాంగ మగ్గమయ్యె వ్రేటుకున్
పరశుధార హరిశిరస్సు బిళ్ళుమనుచు ప్రీతి, నం
బరము నంట రుధిరధార పర్వుతెత్తె బుస్సునన్
చరమదిశను నెత్తుచేర్ల సనితృడంత మునిగిపోన్
ధరను దెల్చిపడియె గొల్ల దానవారి ముందటన్.

మాత్రధారుడు

అయితే, రమణమూర్తి! ఈ మేళతాళాలనందడిలో నాకు తెలిసింది కాదు. ఏమయిందంటావు? నా రాయణమూర్తి శిరస్సే నా పగిలింది?

కథకుడు

అవునండీ. శిరస్సు పగిలి ఏడుతాళైత్తున రక్తం చిమ్మింది. గొల్లవాడు అడలిపోయి పాదాలు వదిలాడు.

సూత్రధారుడు

హరి హరీ ! ఎంతవఱ జరిగిందంటేనూ ! మరి ఆ గోవుమాట?

కథకుడు

ఆ గోవు అంటే యని అడలుతూ, మట్ట ఎగబట్టి, ఒక్క పరుగున చోళరాజు సన్నిధిలో పోయి పడింది.

సూత్రధారుడు

పాపం! దాని శాధంతా నారాయణమూర్తికోసమే కానితనకోసం కాదు సుమా.

కథకుడు

తాగా నెలవిచ్చారు. అది బ్రహ్మచేవుడే కాదటండీ. అంతట చోళరాజు 'గోవు ఒంటరిగా ఇలా అడలుకొంటూ వచ్చిందెందువల్లా? గోపాలు డేమైనాడా?' అని అలోచిస్తూఉంటే ఆ గోవు కన్నీరు కారుస్తూ మళ్ళా వేంకటాచలం ముఖం పట్టినంత చోళరాజు కేమీ పాలుపోక సపరివారంగా ఆవువెంట తానూ బయలుదేరినవాడై —

సూత్రధారుడు

సరాసరి పుట్టదగ్గరకే వచ్చింది కాబోలు, గోవు?

కథకుడు

రాజు ఆ పుట్టను, అక్కడ మడుగులుగట్టిన రక్తాన్ని, చెంతనే చచ్చిపడిఉన్న గొల్లణ్ణి చూచి, ఏమిటీ వింత అని విచారిస్తూ ఉండగా, శ్రీమన్నారాయణమూర్తి—

కోహరా

చతుర్బాహువుల శంఖచక్ర ముఖసాధనములు ధరియించి ఊరిపతి ముందట రక్తసిక్తడయి కేళవదేవుడు నిలిచి.

ఏమనుచున్నారు—

అలాట రాగము—జంపె తాళము

ఔనోయి ! చోళనృప ! అమితగర్వాటోప !
 మౌనులై యిటనున్న మామీదన ప్రతాప ? ||ఔనోయి||
 గతిలేక ఒరుల సంగతి బోక ఇటు లేక
 గతి పుట్టలోనున్న వెతకి చంపుదువన్న ? ||ఔనోయి||
 గోవధము వారింపబోప నాతల వైవ
 గా వచ్చునోటు ! పెను గండగొడ్డలిప్రేటు ? ||ఔనోయి||
 నరుడవా నీవు దానవు డవుదువేగాని
 తిరుగు మింక పిశాచదేహమును బూని ||ఔనోయి||

ఇట్లు శపించినంతట చోళరా జే మనుచున్నాడు—

నిరవరాధిని దేస నాయెడ నేరమించుకలేదు, నీ
 విరపుగా నిట నున్న వైనము నెరుగ కీతడు చెల్లరే !
 పరశువెత్తిన దాని కింతటి పాపకర్మము కూడ, నో
 హరి ! మురారి ! కృపాక్షరా ! శరణంటి దాసుని గావవే !

కథకుడు

అనుచు చరణమ్ములవయింబడి వేడికొను భూమిపాలుని పయిం
 జాలిగొని శ్రీహరి ఏమని పల్కుచున్నారు—

కేశవుడు

రాజా ! వేగిరపడి నిన్ను శపించాను. దిక్కుమాలి యిటనున్న
 నా కీ పాపకర్మంకూడా చుట్టుకోవలెనా ? నా పలుకు తిరుగ
 నేరదు. నే నేమి నేతు ? నీవు నిరవరాధి వవుదువు కనుక
 చిరకాలం ఇట్లు పిశాచరూపంతో ఉండి, నేను ఆకాశరాజు
 కూతును చెట్టవట్టినపుడు నా శిరస్సున మకుటమై నిలువగలవు.
 ప్రతి శుక్రవారం ఆ కిరీటం ఆరుగడియలు నేను ధరించి ఆనంద
 బాష్పములు వహింతును. దానిచే నీకు సుఖమగుగాక.

సూత్రధారుడు

పరిజనం చేసే పాపంలో యజమానికూడా పాలు పంచుకోవటం ఇదే కాబోలు.

కథకుడు

పిమ్మట శ్రీనివాసుండు తలపుండు మానుటకై జిల్లేడుపాల కోసం, పత్తికోసం ఆ కొండపై తిరుగుచుండ ఒకనాడు,
వృషభదానవేంద్రు వెన్నంటి యేగిన
భూవరాహపతియు బోరిలోన
వాని నుక్కడంచి, వసుధాసమేతుడై
చేరవచ్చె వృషభశిఖరి కపుడు.

సూత్రధారుడు

వృషభాసురుణ్ణి చంపటంవల్ల వారాహగిరికే వృషభాద్రి అనేపేరు వచ్చింది, అంతేగా? ఆ స్వామి తమ నెలవుకే వచ్చారు.

కథకుడు

అంతే. ఇల్లేతెంచి ఎప్పటియట్లు గిరి సానుదేశమ్ముల విహరించు చుండి, అందొకచో హరిం గాంచి, ఈత డెవ్వడో క్రొత్త దనుజుం డని యెంచి, “ఒరీ! ఎవ్వండవు, నామెట్టపై కాలు పెట్టితి” వని ఘుర్గురింప, హరియు వరాహదేవున కెదుటపడ నోడి, ఒక పొదలో దాగియున్నంత.

సూత్రధారుడు

అవునవును. కానికాలంలో అయినవాళ్ల ఎదుటపడటం కష్టమే.

కథకుడు

భూవరాహపతి మోరయై త్తి మునికోర జీర దరిజేర
చేవ యుడిగి హరి శిరము వాంచి అట చింతనుండ పొడగాంచి.
నిదానించి చూచి, హరిగా నెరింగి నొచ్చుకొనుచు, నెయ్యమ్మున
ఏమనుచున్నారు—

భూవరాహవతి

వికుంతవాసా ! ఈ గూఢవర్తనమేల? ~~భూవరాహ~~ ~~వైష్ణవ~~ ~~నకు~~
గతంజేమి?

కథకుడు

అని యడిగిన హరి నిజవృత్తాంతంబెల్ల విన్పించి ఏమనుచున్నారు—

పున్నాగవరాళి రాగము—ఖండగతి

ఇల్లువాకిలి లేక ఇల్లాళికిం గాక

అల్లాడుచున్న నన్నాదరింపగడన్న !

॥ఇల్లు॥

తలదాచుకొందు, నీ దండనే పడియుందు

నెలవిమ్ము నా కింత, తొలగు చా కీ వంత

॥ఇల్లు॥

కథకుడు

అంతట భూవరాహస్వామి ఏమనుచున్నారు—

జంఝటి రాగము—ఖండగతి

సిరిగలాడవు నీవు పరువు గలవాడ వో

హరి ! నీ పొరుగు వేద కగును కాదా బరువు

॥సిరిగలా॥

పరయాచకము గాక విరజయా యీ కొలను

అరుదైన వెకుంతపురమొ గిరికందరము

॥సిరిగలా॥

వెలయిచ్చి కైకొనె ఇల నీ వలసినంత

వలదయా మొగమోట నలువదగు నీయంత

॥సిరిగలా॥

సూత్రధారుడు

గట్టివాడే నయ్యోయి, భూవరాహస్వామి ! పద్మనాభయ్య పప్పు
లుడకనిచ్చేట్లులేదు.

కథకుడు

గొప్పవాళ్ళ పొరుగు ముప్పుగాడటండీ! అంతట శ్రీహరి
యేమనుచున్నాడు—

కేళవుడు

వలదు వరాహదేవ! పెరవాడనె నీ కిటులాడ? సర్వముం
గలిగియు లేనివాడనయిగా నిను వేడెద; నీయధీన మీ
యిల సకలమ్ము. నాకు నొకయింత యొసంగ కొరంతరాదయా!
బలియుడవై న నీ పొరుగు భద్రము నాకని చేయి సాచితిన్.

సామ రాగము - ఆది తాళము

ఈ యుపకారము చేయగదవయా

ఈ యగచా టైపు డీటు లుండవయా

॥ ఈ యుప ॥

కలిపచ్చినపై కలుగు సకల మీ

మలపై విడియంగలదు వికుంతమె

। ఈ యుప ॥

అవుడు నరులను నీ కొండ కాకర్పించి, ముందుగా నీకు పంచామృత
స్నానం, నిత్యనైవేద్యం కల్పిస్తాను. నీ పుష్కరిణిలోనే
ముందుగా అందరు స్నానంచేస్తారు

సూత్రధారుడు

అవునవును, కలిమి కావాలంటే ఎవరికైనా కలికాలమే కావాలి.

కథకుడు

భూవరాహస్వామి ప్రసన్నుండై, వారికి నూరడుగులమేర కొలిచి
యిచ్చి, తత్పరిచర్మకై వకుళమాలిక అనే భక్తురాలిని నియ
మించి సంతట,

సూత్రధారుడు

అవును. నారి యేమిటి, కిరి యేమిటి, వారూవారూ ఒకటే
కనక చివరకు రాజీపడ్డాయి. బాగానేవుంది కానీ, ఈ వకుళ
మాలిక ఎవరు బాబూ ?

కథకుడు

పూర్వం యశోదాదేవి కృష్ణభగవానుణ్ణి పెంచింది కాదండీ కొంత కాలం! ఆ మమకారం తీరక హరి పరిచర్యకై కనిపెట్టుకొని ఉండి, ఈ రూపంతో చక్కావచ్చింది. ఆ నాడంటే ఆ తల్లిని నానా అగచాట్లు పెట్టాడూని ఇప్పు డేమంది పాపం, తప్పిపోయిన కుర్రాడిలా తిరుగుతున్నాడాయె. వైగా, తలమీద పెద్దపుండాయెను.

అనాడు వ్రేపల్లెలోన లీలాజాలు

దైన కృష్ణమృతో వా యశోద
వేగలేదాయె, నేడీ గుట్టలంబడి

గతిమాలి యిట్లు ప్రాకృతునివోలె

తిరిగెడి హరి చేరదీసి, నెయ్యమ్మూగ

తలపుండు గడిగి, మందులును మాకు

లిడి, పుట్టతేనియ వడిచి శ్యామాకాన్న

మున గల్పి తిప్పించు బుజ్జగించి

అనుదిన మౌలలార్పు, నాయన్న శ్రీని

వాస! రావోయి యంచు నా వరుశమాల

పెరిమె మీగగ తలదుచ్చి, విరులు క్రువ్వి

పెండికొడుకట్లు గోముగా పెంచుకొనియె.

సూత్రధారుడు

అహోహో! ఏనాటి అనుబంధాలండీ యిది!

కథకుడు

మీ కింకోమాట చెప్పమరిచాను, ఇన్నాళ్లు హరి ఉంటూ వచ్చిన ఆ పుట్ట వున్నదే. అది కొనల్వాడేవకీదేవుల గర్భవాసం సుముండి! ఆ పుట్టపై నీడలారే చిత్రచెట్టే దశరథవం దేవుల చల్లనిబాహుబంధం. మీరు చిన్నారో, లేదో?

సూత్రధారుడు

కావచ్చు. శ్రీహరిదంతా చిత్రచర్మిత. ఇంతకు మనకథలోకి రండి.
వకుళమాలిక పోషణతో శ్రీనివాసమూర్తి పుంజుకొన్న
తరువాత ఏమయింది?

కథకుడు

స్వామివా రిలా కోలుకునేలోపల అ చట తొండ మండలంలో
నారాయణవనం పాలించే ఆకాశరాజు ఇంట్లో లక్ష్మీఅమ్మవారు
అవతరించారు

సూత్రధారుడు

అట్టెట్టెట్టె. ఎంత గంతువేసేవంటేనూ! ఆకాశరాజేమిటి.
కొల్లాపురంలోఉండే లక్ష్మీదేవి ఆయనెంట్లో అవతరించట
మేమిటి! కథంతా కొత్తపుంత పట్టిస్తున్నావు.

కథకుడు

తమరు పెద్దలు. ఇందులో కొత్తయేమున్నదండి? నారాయణ
మూర్తి భూమిపై అవతరించినపుడల్లా లక్ష్మీఅమ్మవారు
అవతరిస్తూ ఉంటుంది కాదండీ. అనాడు జనకమహారాజింట్లో
కుండివరాజింట్లో పుట్టినట్టే ఈనాడు ఆకాశరాజింట్లో పుట్టింది.

సూత్రధారుడు

అయితే ఈ ఆకాశరాజెవరు?

కథకుడు

పూర్వం కాళహస్తిలో మార్గపుడనే బ్రాహ్మణు డుండేవాడు.
అత డొక మతంగకన్యను పెండ్లాడి కుమార్తెను తుద కీ
వెంకటాద్రిని దర్శించి పాపరహితు డైనాడు. అతడే
సుధర్మపుడనే రాజుకు ఆకాశరాజునే పేర జన్మించాడు.

సూత్రధారుడు

అకాశరాజునే పేరు జాగుంది సునూ. అమ్మవారు పూర్వం
సముద్రుడికి, భూమికి పుట్టింది. ఇప్పు డాకాశానికే పుట్టింది.

కథకుడు

అకాశరాజు కామె దొరికిందేకాని పుట్టలేదు సుమండీ ఆ తల్లి
అయోనిజ కాదటండీ!

సూత్రధారుడు

ఎట్లా, ఎట్లా! దొరికిందీ!

కథకుడు

మరే

ఆ నరపాలకుం డవపత్యు డగుచు
పూనెను కావింప పుత్రకామేష్టి
జన్మమ్మకై భూమి దున్నుచుండగను
పున్నెమ్మపంటయై పొడమె నొకకన్నె
ఆ కన్నియం గాంచి అకాశరాజు
అకాశమంటె హర్షాతిరేకమున
పద్మమం దుదయించి పద్మాయశాఙ్గి
పద్మావతి సనూఖ్య పడసి వర్ధిల్లె.

పిమ్మట ఆ రాజుకు వసుధానుడనే కొడుకు పుట్టేడు.

సూత్రధారుడు

ఒకటేమిటి. అశ్విఅమ్మవారే ఇంటికి నడిచినస్తే లోపమేముంటుంది?

కథకుడు

అలితగాత్రము నేత్రజితశతపత్ర మాచెలి...

సూత్రదారుడు

అగు అగు. పద్మావతీదేవిని పర్రిస్తున్నావా ఏమిటి కొంపతీసి!
సాక్షాత్తు లక్ష్మీదేవి అన్నావు చాలదటయ్యా, కథలోకి రా!

కథకుడు

చిత్తం. శ్రీనివాసమూర్తి ఒక్క దివసమ్మున వేటకై బయలు
దేరెనట, ఎటువలెను—

దాసానిపూవన్నె తళుకు పుట్టము కుచ్చె
లిరవొంద వెనుకకు నిరిచికట్టి
గలుగల్గురనెడి గజ్జెలతోడి నీలి చ
ల్లడ మూని, వెండిబిళ్లల హొరంగు
మొలనూలులోన వచ్చల విడిజాకు గీ
లించి, ఊదావన్నె కంచుకమ్ము
తాలిచి, తలచుట్టు నీలికోక ధరించి
నెమలియాక తులాయి నీటుగులుక

దంతపుం గుండలమ్ములు, దండకదేము
నొసట కస్తూరిజిలక మింపెనగ, నిలివె
డెత్తు భల్లమ్ము చేబూని, గిత్తకనుల
శ్రీనివాసుడు బోయవేసాన వెడలె.

రామప్రియ రాగము - ఖండగతి

హరివెడలె వేటకై తురగమక్కి సచారి
శరచాపములు చాల్చి గిరులచరియలదారి ||హరి||
గిరిసానువుల తురగ ఖుర హతుల తకతకల
మురజములుమ్రోగ ధాతురజమ్ము రేగగా ||హరి||
తూపుతూపుచను ఘాతుకమ్మగమ్ములు కూల
చాపటాకృతి బెడరి చదల పులుగులు శేల ||హరి||

ఇటొక అడవియేనుగు వెంటదగిలి యేగి, వారాయజవన పురోప
శంతమ్మన, పద్మావతీదేవి తన చెలికత్తెలతో విహరించు ఉప
వనమ్ము చెంత ఆ మదపులేనుగు శ్రీనివాసాభి ముఖమ్ముగా
మరలి, తొండమెత్తి నమస్కరించి అంతర్ధానము చెందుటయు,

సూ॥ తథాదుడు

అవును. స్వామివారిని అమ్మవారిచెంత చేర్చింది. మాయమయింది.
జాగుండయ్యా జాగుంది తరువాత ?

కథనుడు

పద్మావతీదేవి చెలికత్తెలు అట్లు మటుమాయమైన ఏనుగును దానికై దిక్కులు చూచుచున్న వేదికానిం గాంచి, ఏమనుచున్నారు—

మోహన రాగము - భండగతి

అక్కరో కంటివా అప్పురూప మిదియు

ఎక్కడివాడో ఈ చక్కనివాడు

॥ अङ्क-०३ ॥

నీలమేఘముడాలు నేలెడి మేను

కాలుగన్నులును సింగమువంటి కాను

நமதுகுவே

అవరూదుగాని మాయాకిటిం దగిలి

పెనుపెంట వచ్చిర విష్వచ్చుడే మొ.

॥ अक्षय ॥

కథకుడు

అంతట వద్దావత్తిదేవి వెడల కనుదోయి విచ్చి చూచుచు ఏమనుచున్నది—

అరాణ రాగము - ఖండగతి

బోయవేసకాడు. పెనుమాయదారి వీడు ఈ

చాయ శీలవచ్చె వింతాయె నాలిముచ్చ

॥ श्री यम् ॥

కన్నెలాడుచోట, మనమున్న విరుల తోట తా

వన్నె వేసమూని సనసన్న రాబనేమి?

॥బోయ॥

కథకుడు

అనుటయు నా చెలులు శ్రీనివాసునితో నేమనుచున్నారు—

హావేని - మిశ్రగతి

వింతమానిసి వగుడువోయీ యెంతకై నా తగుడువోయీ

అంతిపురి చెలులున్న తోటల పొంతనా వేటా?

॥వింత॥

శ్రీనివాసుడు

వలదు బొనుముడి వాడి చూపులు తెలియ కేతెంచితి లతాంగీ

తెలుపు డిది నందనమొ అచ్చర తెవలో మీరు

॥వలదు॥

చెలి

పురము నారాయణవనమ్మిది భూపు డాకాకావనీకుడు—

శ్రీనివాసుడు

నరిసరే, ఈ సరిసిజేక్షణ నరవరుని నవయ

॥నరిసరే॥

చెలి

మేలుబళి! నేర్చితివి మాటలు మేలమేలా నీకు మాతో

చాలు వచ్చినతోవ బొమ్మిక జాణకనమేలా?

॥వింత॥

సూత్రదాడు

చెలికతైలు గట్టివాళ్లనయ్యోయి! మాట చొరవిచ్చేట్టు లేరు.

కథకుడు

శ్రీనివాసమూర్తీనా తక్కువవాడు? అంతవరకు తాను చేయాని

నిలిచిన చెట్టుకొమ్మకు కొంచెం ఊగించి, పద్మావతీదేవి

మీద పూలజల్లు కురిపిస్తూ, అంటున్నాడుకదా—

సౌరాష్ట్ర రాగము - మిశ్రగతి

జలజపత్ర విశాలలోచన! చాలబడలితి వేటకతమున
చాటుచు వేనియలొలికి నా దగ తొలగిపోయగదే || జలజ ||

సూత్రధారుడు

ఆఁ ఆఁ ! తలిగండ్రుఁ చాటు పిల్లను ఎంత మాటన్నాడూ.

కథకుడు

అప్పుడు చెలికత్తె లన్నారు కదా—

ఎంతసాహస, మెవ్వడవు నీ, వేది నీకుల, మేది గోత్రము
ఇంతకును ఊరేది, పేరేది, ఇంత యాగడమా? || ఎంత ||

శ్రీనివాసుడు

కలువరాయని కొలము దేవకిగన్న వాడ వసిష్ఠగోత్రుడ
తెలియవో వసుదేవతనయని హలధరానుజుని || జలజ ||

చెలి

ఎట్టెటూ ! కలరొకో చుట్టపక్కల్ నీకు ?

శ్రీనివాసుడు

బావ లగుదురు నాకు పాండుసుతులు.

చెలి

బొనా ! బలారె ! నీ మేనెల్ల నలుపేమి ?

శ్రీనివాసుడు

జననమ్ము కృష్ణసజ్జాన నాకు.

చెలి

అయెబో, ఏటికి బోయవేసము ?

శ్రీనివాసుడు

రాచబాలిక వలవేసి పట్టనెంచి.

చెలి

ఎంతకులేవు ! నీవేలు రాజ్య మదేడ ?

శ్రీనివాసుడు

చెల్లు నా యేల్పడి ఎల్లదెసల.

సూత్రధారుడు

భేషు భేషు. మాటకు మాట బాగానె అందించాడుగాని పద్మావతీదేవి
ఇంతకు ఏమన్నదో.

కథకుడు

పద్మావతీదేవి చెలులతో ఏమనుచున్నది.

పద్మావతీదేవి

ఏలనే మీకు వీనితో మేలవగాట ?

కంచీవరదుండు లేడొ, రంగవతి లేడొ

వేంకటాద్రిశ్వరుడు లేడొ, వెట్టిగాక

ఎరిగెరిగి తండ్రి నను బోయ కిచ్చునటవె ?

సూత్రధారుడు

ఊహూ. అంతవరకు దిగిందికథ ?

కథకుడు

పద్మావతి ఇట్లు పల్కి. పెడమొగమ్మగుటయు, చెలికత్తెలు ఏమని
మేలమాడుచున్నారు.

అనందభైరవి రాగము - మిశ్రగతి

ఇంత మేటియు. నింత పోటరి. ఇంత నల్లనిమేని సొబగుం

డెంత పెదకిన దొరకడే అల కంతు డితడు జయంతుడే

॥ ఇంతమేటియు ॥

శ్రీనివాసుడు

కాంతలారా, తొల్లికోల్పడి క్రమ్మరం గనుగొంటి, నీ
యింతికై తపముంటి నేడు ఫలించె మిన్నల నంటిన్ .

॥ కాంతలారా ॥

కథకుడు

అనుచు వెనుదీయక, మేరమీరి డగ్గరివచ్చుట యారసి, బాలికామణు
లాతని నొక్కపెట్టున కిరికిలనవ్వుచు గాల రువ్వుటయు, అశ్వ
రాజమ్ము మడిసినంతట, శ్రీనివాసుండును తుతగాత్రుండై .
తూలిపడుచు చేతిభల్లమ్ము నూదికొనుచు అల్లనల్లన పర్వతాగ్రమ్ము
చేరి, దుస్తరవృథాకలితుండై ఆన్న పానమ్ము బుడిగియున్నంత.

సూత్రధారుడు

అవును, కుడిచి కూర్చోక, తన కెందుకుచెప్ప రాచబిడ్డతో సరసాలు ?

కథకుడు

అప్పుడు వక్రశమాలిక చేరనరిగి,

కమాస్ రాగము - జంపెతాళము

ఏలరాయన్న నీకిట్టి పాటు ఘటిల్లె
కూళలెవ్వరు నీన్ను రాల రుప్పిరిరా ?

॥ ఏలరా ॥

పువ్వువంటి నీమేను పుండ్లుగా గారింప
నెవరికి చేయాడె నేమి సేతునురా ॥

॥ ఏలరా ॥

గతిమాలి ఇటుల నొక్కరి జోలికిం బోక
బ్రతుకగా దైవ మోర్వకపోయెగా కొడుక ॥

॥ ఏలరా ॥

విందుగా నా కనులముందు తిప్పే కూన
ఎందుకేగితి వేట కి పాటుకొరకేన ?

॥ ఏలరా ॥

కథకుడు

అని శ్రీనివాసుని యొడలెల్ల నిమిగి. సేదదిర్చి నివ్వరియన్నము
పాలలోమెదిపి తిసిపింపబోవ, అతండు తినక శూన్యవిలోలో
సంబుల దిలకించుచు నిట్టూర్చుచుండ, ఆ యవ్వ పెక్కుభంగుల
నూరార్చుచు సేమనుచున్నది—

వక్షామాలిక

వాయన్నపుగా! నీ మనిసు విప్పిచెప్పగదోయి కన్నయ్యా! ఇంత
నివ్వెరపాటు నీ కేలనయ్యా? కానలో బీతుగొంటివో, బూతం
పోకిందో! కూడునీళ్లుమాని, ఈ నిర్భాగ్యురాలిని హంసింపకోయీ!
నీ మనసులో ఏమైన తలచితివో, ఎవరినైన వలచితివో, ఏమరు
పాటు మాని, ఇదిగో వా చెవిలో చెప్పరన్నా, వా కన్నపుగా.

కథకుడు

అనుచు బుజ్జగింప ఎట్టకేల కాతండు నడచిని పృతాంతమెల్ల విసిపించి,
ఏమనుచున్నాడు—

ఆ పద్మావతిని చెట్టపట్టనిచో నేను బ్రతుక నవ్వా. దాని చెట్టు
కూరుస్తావో నీదే భారం.

పైంధవి రాగము - చాపు తాళము

ఏమని చెప్పుదునే

ఆ భామ చక్కడన మేమని చెప్పుదునే

వామలోచన సుధామయవీక్షలు

కామకోటి జనకము లతిలోకము లేమనిచెప్పుదునే

॥ ఏమని ॥

సుదతి లేనగవు సొలపున విరజా

నది వెలిదమ్ముల కదలు పదిపదులు

॥ ఏమని ॥

వకుళమాలిక

అయ్యో, కన్నయ్యా! ఎంత కోరిక కోరికవోయీ! రాచకూతురువై
జాతి నీ కేల పుట్టిందిరా తండ్రి! ఇల్లా, వాకిలా? నిరుపేదలం.
మన మేడ. ఆ తల్లి ఏడ! ఆ తల్లి నెట్లు తెత్తును? ఏమి సేతును?

శ్రీనివాసుడు

అవ్వా, ఎందు కదై ర్యవడతావు. నీకో రహస్యం చెప్పేను వినుకో.
ఆ తరలాక్షి కంటబడి నవ్వుచె అంబుధి చాటినట్లు, దు
ష్టాతుల దైత్యులం దుఃఖిని సాద్విని నేగయి కొన్నయట్లు, క
న్యాతిలకమ్ము నగ్నిశిఖలందు పరిక్ష యొనర్చినట్లు. నా
కైతపియించి కన్నెయిటు లాయితమైనటు లాయె నెమ్మదిక

సూత్రధారుడు

ఏమయ్యోయి! మీ శ్రీనివాసమూర్తికి బొత్తిగా మతిపోయి
నట్లుండే? సముద్రం చాటడమేమిటి? కన్యను అగ్నిపరీక్షచేయడ
మేమిటి? ఆ కన్య తనకోసం పుట్టడమేమిటి?

కథకుడు

అవునవును. మీ రాజేపిస్తా రనుకుంటూనే వున్నా నేను. ఆ తల్లి
లక్ష్మీఅమ్మవారే అనుకున్నా గాని ఈ దేవరహస్యం నాకుమాత్రం
ఏం తెలుసు? ఆ నాడు రావణాసురుడు సీతమ్మవారి నెత్తుక
పోవడానికి వచ్చినపుడు. అగ్నిదేవుడు సీతమ్మవారిని తనలో
దాచుకొని, వేదవతి అనే కన్యను రావణుని కప్పగించాడు.
రావణుడు సీతమ్మనే ఎత్తుక పోయా ననుకున్నాడు. శ్రీ
రాములవారు రావణసంహారంచేసి, విడిపించి చా వేదవతినే. ఆ
కన్యనే అగ్నిపరీక్షచేయబోతే అపుడు సీతాదేవి వచ్చి యథార్థం
మనవిచేసి, వేదవతిని భార్యగా గ్రహించవలసిందని వేడుకొంది.
శ్రీరామచంద్రులవా రన్నారుకదా, నేను ఏకపక్షివ్రతుణ్ణి.

ఈ జన్మలో ఆమెను గ్రహించలేను, నేను వేంకటాద్రిపై వెలిసి
యీమెను చెట్టుపట్టతా నున్నారు అవిడే యీ పద్మావతి.
ఇదండీ కథ.

సూత్రధారుడు

ఏమో అనుకొన్నాను. నువ్వు గట్టివాడవేనుమా. ఎక్కడి కక్కడి
కేదో ముడిపెట్టుతూనే ఉన్నావు. సరే కానీ,

కథకుడు

శ్రీనివాసు డీ రహస్య మెరిగించినంత వకుళమాలిక వైష్ణవదాసి
వేషమూని నారాయణవనమ్మున కరిగె. నంత శ్రీనివాసుండు
శిరసున గద్దెబుట్టతో, కరమున టింగుబుర్రతో, చంకను బుడుతని
దాల్చి, ఎరుకతయై బయలుదేరెనట—

సూత్రధారుడు

మహానుభావు డాయన ఒకటికాదు, పదివేషాలు వేస్తాడు.

కథకుడు

అచట నారాయణవనమ్మున పద్మావతీకన్య ఆరామమ్మున
శ్రీనివాసుని కాంచివచ్చినది మొదలుగా. విరాళిగొని.
కన్యాంతఃపురమ్మున పూలసెజ్జ బొరలుచు తనలో దా నేమని
విలపించుచున్నది.

పూవులతోట కేమిటికి బోయితి; బోయినదాన నచ్చటం
దీవ యుయేల లెక్కి సుదతీమణులంగవగూడి యూగితిన్.
పూవులదూపువేల్పువలె బోయ యతండట కేలరావలెన్.
తీవరకత్తెనై అతని తేజిని రాల్గొని ఏల రుప్పితిన్ ?

కేదారగోకరాగము - మిశ్రగతి

ఆ యలరు విలుకాడొ అతనిచెలికాడొ

బోయవలె వచ్చి కొనిపోయెనే నా మవసు

॥ ఆ యలరు ॥

గా, నునులజ్జపాయగా. వెడ కినుక
 హ్రావులరువ్వువాని రువ్విలి రాల || ఆ యలరు ||
 నగాబోయి పట్టుపడినట్లాయె
 మో ఈ గుట్టు అస్యతెరిగిన రట్టు || ఆ యలరు ||
 రాచకొలమ్ము. ఆమీద కన్యాత్వ
 క్కిములకు పాలెనేమొ నా బ్రతుకు? || ఆ యలరు ||

కథకుడు

న్నీరు మున్నీరుగా. అన్నపానము లుడిగి, కన్నవారి
 గననొల్లక. నెచ్చెలులకు మారుపలుకక, తనలో
 బుకుచున్న కన్నియం గాంచి, నమ్మిన నెచ్చెలులు తమలో
 వ్పరించుకొని దరియజేరి పమనుచున్నారు—

చెలికత్తెలు

బ్బచ్చెల్లా ! ఇవి భూతచేష్టలేనే.
 కి, ఈ సోకు పూలతోటలోదేనే.
 సరే, ఇది మగభూతంవలె ఉంది.
 ! శాంతి కంతుపూజలేనే.

కథకుడు

గాడు నెచ్చెలుల పద్మావతీకన్య కసరికొట్టుచు కీర్గంటున
 ప పూలచెండ్ల విసరికొట్టుచుండ చెలులు—

జంఘాటిరాగము - త్రిశ్రగతి

కూటయన్న ఇంత ఉలు కదేలినే
 వయసు వలపు దాచుకొన్న దాగునే || ఉన్న ||
 టి కులము, జున్నుబాల ప్రాయమూ
 నసు నమ్ముకొంటి వే ముపాయమూ || ఉన్న ||

ఇంతవలపు ఇంత సిగ్గు నెందు జూడమూ
సుంత అతినిపే రీ చెవిచెంత నూదుమూ

॥ ఉన్న ॥

కథకుడు

అనుచు పలుగతుల మేలమాడుచుండ నంతకంత కగ్గలంబైన విరాళిం
దాళజాలక వద్దావతి అలుకమాని వలవంతపాలై నిలుచోవలేక—

వద్దావతీదేవి

వాటకురంజిరాగము - మిశ్రచాపు

తాళనే, మేలము లేలనే

ఓ చెలులార చాలనే తాళజాలనే

తాళనే ఈ మందెమేలము చాలునే, పువ్వుదోట కాతం

డేల వచ్చెనె, నా మనోధన మేల మ్రుచ్చిలిపోయె నయయో

॥ తాళనే ॥

ఏమి తలచిన వాని తలచే ఏమి చూచిన వానిరూపే

రామలారా! ఇంద రుండియు కామితము నీడెర్ప రిది నా

నోము ఫలమొ, మరేమి పాపమొ

॥ తాళనే ॥

సూత్రధారుడు

పాపం! వట్టి కసుగాయ. ఈ కన్నెవలపు ఎట్లా కడతేరుతుందయ్యా
మూర్తి?

కథకుడు

మీరుకూడా బెంగపెట్టుకోకండి మరి, స్వామి బయలు దేరారు
కారూ, ఎరుకత వేషంతో, అరుగో.

ఎరుకత - ఎరుకల కాంభోజిరాగము

ఎరుకడగరోయమ్మ ఎరుకా

గరితతారా మంచియెరుకా

॥ ఎరుకడగ ॥

తలపు తలుపులు తెరచి

తెలియజెప్పే ఎరుక

॥ ఎరుకడగ ॥

తెరల మరుగున చాగు ఎరుక

మరపు మడతల దోగు ఎరుక

ఎరుకజెప్పేనమ్మ ఎరుక

ఎరుకడగరోయమ్మ యెరుక

మా మంచి ఎరుక ఎరుక చెప్పేనమ్మ

ఎరుకా, ఎరుకో, ఎరుకా.

చెలి

ఎరుకవ్వా, ఇలా వచ్చేవా ? మా రాణి పిలిచిని.

ఎరుకత

ఎరుకడగతవ తల్లి ఎరక ? ఎరకచెప్పేగాని వా బుడతడి కింత
బువ్వెడతవ అవ్వా,

చెలి

పెట్టేగాని నీ దేవూ రవ్వా ?

ఎరుకత

కొండమీద గోవిందుడుండే రేవల్లెతల్లి, రేవల్లెంటే రేవల్లెకాదు
ఎరుకవల్లే తల్లి, బుడతడికింత బువ్వెట్టు తల్లి.

చెలి

గడవ మెట్టేవో లేదో బువ్వ బువ్వంటావు, లోనికి రాగదమ్మా !
మా దొరసాని పిలిచిని.

కథకుడు

ఇట్లా ఎరుకత ధారుణిదేవి చెంగటి కేతెంచి ఏమనుచున్నది—

ఎరుకత

అవ్వో యవ్వ! పెద్ద దొరసాని! ఎరక చెప్పే నెరక! ఎర కడగవే
యవ్వ! తలచిన తలపు చెప్పేను. మరచిన మాట చెప్పేను.
తబ్బిబ్బ కాదు. తాటోటు కాదు. తారకాణ చేసేను.

కథకుడు

అంత ధారుణీదేవి వైడిచేటలో ఆణిముత్యాలు పోయించి, ఎరుకత
ముంగల నిడి, గడ్డియ చేయంటి ముమ్మారు మ్రొక్కి నా తలపు
తెలుపవే అవ్వా! అనినంత ఎరుకత తనచేతి కోల రాణిచేతి
కందించి—

ఎరుకత

ఏడుకొండలమీద యెలసినసామి
కంచి వరదరాజు, గరుడాచలయ్య
సిమ్మాద్రీ అప్పన్న శ్రీకైలవాస
యాదగిరి నరసిమ్మ ఆదిలచ్చమ్మ
కనకదురగమతల్లి కదిరి నరసిమ్మ
పుష్పయిని మాంకాళి వోబలేశయ్య
కొల్లాపురీ లచిమి కోటిదండాలు
వాకున నిలవరే మీకు మొక్కేను.

అమ్మోయమ్మ! బాగైంగల శెయ్యి, పతిష్టగల శెయ్యి, సంతతిగల
శెయ్యి, సల్లని శెయ్యి. ఓ యవ్వ! ఒక్క తలపు తలసినావు.
ఒక్కకోరి కడిగినావు. ఆడోరివంక తలసా, మొగోరివంక తలపా
అనేవు. ఇది గిదిగో ఆడోరంటే బొట్టు మొగోరంటే గడ్డం.
కన్నబిడ్డకోసం కళవళపడుతుండవ్. అది మనిసో, మానో.
దయ్యమో, బూతమో అని అడగతావే అవ్వ. అవ్వోయవ్వ
అది మనిసికాదు, మానుగాదు. దయ్యంగాదు, బూతంకాదు.

అవ్వో నీ బొట్టెకు నల్లమొగుడొత్తడే యవ్వ. బొర్రల్లు
డొత్తడే యవ్వ. కొండమీది గోవిందు డొత్తడే యవ్వ. బొడ్డున
తామరపువ్వు. రొమ్మున రతనమాణిక్యం. నిరిగలల్లు డొత్తడే
యవ్వ. నీకోరిక కాయగాదు పండేయవ్వ. అదియెన్నాళ్ళకని
అడగతవే తల్లీ. వొకటి రెండు మూడే యవ్వ. వొకటంటే వొక
యేడు గాదు, రెండంటే రెండు నెల్లు గావు. మూడంటే

మూడునాళ్లు గావు. మూడుగడియలే అవ్వ. తారకాణడగతవో
యవ్వ? ఇదు గిడుగో యిదిక్కునుండి అడకూతురు మనుషడగ
వత్తుండ దోయవ్వ. ఇప్పడే వస్తాదో, ఇకనే వస్తాదో అంటవు ?
ఇప్పుడంటే యీచణాన నీగడపకా డుండదే యవ్వ. నామాట
కల్లగాదు, కపటంగాదు. శీనివాసుడితోడు, యెంకలేసుర్లుతోడు,
ఏడుకొండలవాడితోడు, నా గద్దెబుట్టతోడు, నీ బొట్టె పెల్లి
కొస్తనే యవ్వ! వొళ్ళో పరాలోసి నన్నంపవో యవ్వ.

కథకుడు

అనుచు నెరుకత వెడలిపోవునంత వకుళమాలికయు ధారుణీదేవి
చెంగటి కేతెంచె నెటువలెను—

సారాష్ట్రరాగము - ఆదితాళము

ముందర వచ్చి నిలిచెను ముదుసలి వైష్ణవి || ముందర ||

చెందిర తిలకము చెవికమ్మలు, గుర్ర

వెందపేర్లు గళమందు మెరయగా

|| ముందర ||

ఇందిరేళ అరవిందనయన గో

వింద మాధవ ముకుందా యని (శ్రీ)

మందిరు బాడుచు

|| ముందర ||

కథకుడు

ధారుణీదేవి ఆ వైష్ణవి కెదురేగి తోడ్కొచ్చి. పసిండి గద్దెయందుంచి.
అవ్వా నీవెవ్వరు? నీ వచ్చిన వృత్తాంతం తెట్టిదని యడిగిన—

వకుళమాలిక

వివవమ్మ నాశెంకి వేంకటాచలము
వనజనాథుండైన వైకుంఠు డచట
సిరిబాసి ఒంటి వసించుచునుండి
విరిదోటకడ నిన్న వేటకై వచ్చి
చెలులతోనాడు నీ చిన్నా రికూతు
చెలుపు కన్నులగాంచి వలచినాడమ్మ !
ఎల్లలోకమ్ముల నేలేటివాడు
చల్లని చూపుల నల్లనివాడు
ఉరమురత్నమ్ముతో ఒరపైనవాడు
కరముల శంఖచక్రము లున్నవాడు
గళమున వనమాల గలవాడు, మరియు
అలరువిల్తుని కడుపార గన్నయ్య
నా యయ్య కంచివరదయ్య రంగయ్య
ఆ యశోదమ్మ కన్నయ్య చిన్నయ్య
మనువడగ నంపె పద్మావతీకన్య
తన కిమ్మటంచు ; నీతనయ భాగ్యమ్ము
నేమందునోయమ్మ. ఇందిరాదేవి
కామించినట్టి చక్కని సామి తానె
వలచినాడమ్మ ! వర్వతరాజకనయ,
వలుకులరాణి రావమ్మ పోవమ్మ
యనగ, వేల్పులు హస్తవనజముల్కొగిచి
చినుతించి పాదపందన మాచరింప

చెలగు నీనుత మేలు చిత్తమం దెంచి

తెలిపి నీ పతికి, వార్తల సంపరమ్మ !

సూత్రధరుడు

మూర్తి! వింటూంటే నాకే నోరూరుతుందికదా. ఆకాశ
రాజుమాత్రం కాదంటాడా?

కథకుడు

ఎందుకంటాడూ, కనకాచలం కాళ్ళదగ్గరకొస్తే? వెంటనే శుక
మహర్షిని రావించి, సుముహూర్తం నిశ్చయించి, శ్రీనివాసుని
చెంత కంపించారు.

సూత్రధరుడు

గట్టివాడే సుమా! కాలికింద పూరి మొలవవివ్వడు. ఇంతకు
సుముహూర్తం ఎప్పుడంటావు? వ్యవధి ఏమాత్రముంది?

కథకుడు

వ్యవధి ఏదండీ. ఈవైశాఖ శుద్ధ దశమీ శుక్రవారం రాత్రికే

సూత్రధరుడు

మనంకూడా వెళ్ళాలయ్యారమణమూర్తి! ముక్కుటిదేవతలు, సప్త
ఋషులు, బ్రహ్మాండ్రాదిదేవతలు వచ్చే ఆవైభవం కలియుగ
వైకుంఠం కదయ్యాలి! పావం, మా ఆబిడనుకూడా పీసుకెళ్ళాలి.
మళ్ళా ఇటువంటి జగత్కల్యాణం కంటబడదు అన్నట్లు శుక
మహర్షి వెళ్ళినమీదట శ్రీనివాసమూర్తి ఏమన్నారో?

కథకుడు

కల్యాణం ఎదురుగావస్తే అంటాని కేముంది? కట్నాలు కావికలు
మాట్లాడుకోవాలి కనుకనా. శుకులవారి నెంతో మర్యాదచేసి
తథాస్తు అలాగే కానిష్ఠం డన్నారు, ఏమి ఎరగనట్లు మే

మానాటికి తర్లవస్తామని గేదగి రేకుమీద గోటితో లగ్నపత్రిక వ్రాయించి పంపారు. ఇంతలోనే వకుళకూడా చక్కావచ్చింది, శ్రీనివాసమూర్తి వమస్కరించగా శోభనప్పెళ్ళికొడుకువు కమ్మని దీవించింది.

సూత్రధారుడు

భాగ్యమంటే ఆ యమ్మదే భాగ్యమన్నాను కాదూ! ఇంతకూ స్వామి వారి పెళ్ళిఖర్చుమాట ఆలోచించారో లేదో

కథకుడు

అదిగో. ఆ సంగతే వకుళతో సంప్రదిస్తున్నారు.

శ్రీనివాసుడు

వకుళా! నీ దయవల్ల కల్యాణం నిశ్చయ మయింది. మరిపెళ్ళికి పొమ్మెక్కడయినా చూచావా? ఆవల వారిది రాజకుటుంబం. వారితో సరితూగకుంటే లోకం నవ్విపోతుంది.

వకుళహరిక

అయ్యో నాతండ్రీ! నీకేమి తక్కువయిందని? లక్ష్మీఅమ్మవారిని పిలిపి నీవట్టాయేనా, అన్నీ అవిడే దిద్దుకుపోతుంది.

శ్రీనివాసుడు

వెట్టిదానవే వకుళా! ఇదెక్కడైనా కద్దా? సొమ్మిచ్చి నవతిని తెచ్చుకుందురా లోకంలో ఎవరైనా?

వకుళహరిక

నిజమే నాయనా! మరి నేనేం చేతును? దిక్కుమాలిన దాన్ని నాబిడ్డపెళ్ళికి చేతిలో చిల్లిగవ్వయినా లేదాయె.

శ్రీనివాసుడు

అవ్వా! నాకో ఆలోచన తోస్తున్నది, భూవరాహస్వామినడిగితేనో?

సూత్రధారుడు

మరే. తన సొమ్మంతా కొల్లబోయినట్లు మారడుగుల నేల ఇచ్చేందుకే అంత వెనుకముందాడిన వరాహస్వామి ఇస్తాడటయ్యా ?

కథకుడు

అలా అనకండి. ఇచ్చేందు కాయనవద్దమట్టు కేముందీ—కొండలూ గొయివలూ తప్పిస్తే. వకుళ వెళ్ళి అడిగితే, శ్రీనివాసుల కేమిలోపం? బ్రహ్మాండ్రాదులకు కబురంపితే సర్వం వారే చక్క బెట్టుతారని సలహా ఇచ్చాడు.

సూత్రధారుడు

అవునునుమా. మనకు తోచిందికా దీమాట.

కథకుడు

శ్రీనివాసు డంతట గరుడుని, శేషుని రావించి బ్రహ్మాండ్రాదులకు, కైలాసపతికి శుభలేఖ లంపించారు.

సూత్రధారుడు

ఇక నేం? పెళ్ళిపెద్దలంతా పెళ్లమంటూ చక్కా వచ్చారు.

కథకుడు

శ్రీనివాసమూర్తి యంతట మయుణ్ణి పిలిచి, నారాయణవనం అలంకరించవలసిందని నెల విచ్చారు.

సూత్రధారుడు

మయబ్రహ్మ తలుచుకుంటే ఇక తక్కువేముంది? ఆకాశమంతఅరుగూ, భూమంత పందిరీ వేయించారు.

కథకుడు

మీరు పెళ్ళికి వెళ్లాలనే తొందరలో తడబడుతున్నారు. దేవతలకు గూడా చూడముచ్చటగా అలంకరించా డా నగరం.

అనందబై రవి రాగము

ఎచటచూచిన పూలతోరణ లెందునా ముత్యాలముగ్గులు.

సూత్రధారుడు

అగు ఆగ్రు. కస్తూరి కలయంపి మరిచావు.

కథకుడు

ఎందుచూచిన రత్న దీపిక లెందునా నీలంపు టరుగులు.

సూత్రధారుడు

గరుడీవచ్చల స్తంభాలు, వెన్నెల చాందినీలు, అబ్బిబ్బా! కలియుగ
వై కుంఠం కదయ్యా!

కథకుడు

పిలువనేగెను చుట్టముల షణ్ముఖుడు సమా

గతులను మదనుండు గారవించె

వరుణుండు నీళ్ల కావడి భుజమ్మున టానె

పాచకత్వమ్మునె సావకుండు

అనిలుండు గంధమాల్యమ్ములు సమకూర్చె

ధనదుండు వెచ్చంపుబనులుచూచె

తొవలరాయం డంత దివియలు వెలిగించె

సాగించె నింద్రు డచ్చరలమేళ

మొజ్జరిక మూనె నిజ్వాకువంశగురుడు

ప్రమథగణము పూరించె తౌర్యత్రికమ్ము

అన్నిటికి చానె యయ్యె పద్మాసనుండు

వకుళ కనుదోయి మోదబాష్పముల వెలిగె

సూత్రధారుడు

చాలుగాని ఇక రావయ్యా! పెళ్ళివారు బయలుదేరే వేళయింది.

కథకుడు

కొంచెం నిదానించండి. వారిని మంగళస్నానానికి రమ్మని శారదా
గౌరీవతులు పిలిచినంతట—

భావ మొకపీరుగాగ నిందివరాతు

డక్తుబిందులు రెప్పల నవ్వళించి

దైన్యమున మోమువా చిగ్గదదిక నల్ల

నల్ల “నిరిలేని పెండ్లి నేనొల్ల” ననియె.

సూత్రధారుడు

ఎట్లాగూ! ఈ మాట ఏమయివా జాగుండా మూర్తి? తీరా. మంగళ
స్నాన సమయానికిలా పేచీ పెట్టితే ఈ ప్రయత్నమంతా ఏమి
కావలసింది చెప్పు. అదీకాక, అశ్రీదేవికి మొదలే తగని అభిమానం
కదా, తగుదునంటూ ఆ ఇల్లాలు సవతి పెళ్లికి పేరంటానికి
వస్తుందటయ్యా?

కథకుడు

మీరు అప్పుడే బెంగపెట్టుకోకండి. అశ్రీఅమ్మవారిచెంత కడుగో
సూర్యభగవానుణ్ణి పంపుతున్నారు.

సూత్రధారుడు

పెళ్లికి రమ్మనేనా?

కథకుడు

ఎబ్బే! శ్రీనివాసమూర్తి ఈమధ్య బొత్తిగా నల్లగాఉన్నారు,
మిమ్మొకసారి చూడాలంటున్నారని చెప్పి తోడుక రమ్మన్నారు.

సూత్రధారుడు

అలా చెప్పు. ఆ జాలిగుండెలతల్లి వచ్చిపీరుతుంది, ఏమంటావ్?

కథకుడు

వచ్చారండీ, అమ్మవారు. అట్లుచనుదెంచిన శ్రీదేవికి కేళవుండెదురెగి
తోడైచ్చి, చెంత నుంచుకొని, కొంత తడవిష్టగోష్ఠి నడపి, పిదప

శ్రీహరి బ్రహ్మాంధ్రాదులం జూపి
 సరసిజాసను డాదివేల్పులు సాధ్వి! నాకిటు వెండియున్
 పరిణయము తలపెట్టినంతట, వలదు నాకిపు డీ పునః
 పరిణయం బని ఎన్ని చెప్పిన వార లన్నిటి కన్నియున్
 దిరుగ జెప్పుచు; రేను నిన్ గొనితేగనంపితి నెచ్చెలి!

లక్ష్మి

జాలెండు, మీర లీ యఖలకుటుంబకు

లిల్లాలు లేకున్న నెట్లుగడచు?

శ్రీనివాసుడు

చతురభాషిణి వాడు చాలింపు మీ యెల్లి

దములు నా కిందిరాతరుణి లేదె?

లక్ష్మి

ఉన్నది లే దటులుండనిం, డింత కా

సుదతి వేరడుగవచ్చునొకొ నాకు

శ్రీనివాసుడు

మానవుగా పోటుమాట, లా తన్ని పే

రేమియోగాక నాకేమి వలయు?

లక్ష్మి

ఏను వినగూడదేమొ పోనిండు నాథ!

శ్రీనివాసుడు

ఇందిరా! ఇందుదాచుట కేమి కలదు.

అల్లి ఆకాశరాజకన్యక, సహస్ర

దళకనకపద్మమందు భూధవున కొదవె,

లక్ష్మి

ఏమయ్యా, పద్మసంభవా! పేరుచెప్పుటకు మీ అయ్య సంక
యిస్తున్నారు; నీవైనా చెప్పరాదా?

బ్రహ్మ

అలీ! వారు చెప్పనే చెప్పారు. ఆయమ్మ పేరు పద్మావతి.

లక్ష్మి

పద్మావతి! ఎంత చక్కనిపేరు! నాథా! ఇంకా సంశయ మెందుకు?

శ్రీనివాసుడు

ఇందిరా! నిత్యావపాయినీ పీవు గల్గగ నాకు నీ
సుందరీమణి యేల? తొల్లిటి సుద్దు లీవు నెఱుంగవే?

లక్ష్మి

ఎందులకు గోవింద! నా కడ నింత దాపరికమ్ము. కా
దందుననిగా, కల్ల వార్తల నంపినా వవనీధవా!

కేదారగోళ రాగము-ఆదితాళము

ఎన్న డేని మీ కెదురాడినదా ఇందిర గోవించా!
ఇన్నినాళ్ళు సేవించిన సత్తిపై ఏమిటి కీనిందా?
కన్నెమీద మనసున్న దేని నే కాదందున? శుభమందునయా!
వన్నెవాసి మునుగన్న వారిపుడు విన్నవారు నేమందురయా?

శ్రీనివాసుడు

కోరికోరి సవతాలి భర్తలకు గూర్తురే సుదతులెందు రమా?

లక్ష్మి

వేరవేర అల్పగ లొండొరులను వీడియుందురా, త్రివిక్రమా?

శ్రీనివాసుడు

చాలుచాలు, పదివేల కీమను విదేని విడంబన మో లలనా!

లక్ష్మి

మేలుమేలు సిరియాన! పెండిలికి మేకొనకున్న రమారమణా!

శహసరాగము-జంపెతాళము

ఒంటివై యీమెట్ట నుంటి విన్నాళ్ళివు
తింటివో పస్తులేయుంటివో నాథ! వా
ల్గంటి చేపట్టి ఒక యింటివా డగుము, చే
యంటి సరియంటి, తిగకంటి దొర సాక్షిగా.

శ్రీనివాసుడు

కానిమ్ము నీ వింతగా చలవట్టితే
ఏను కాదననేల? ఇందిరా! నా హృదయ
మందిరపు నీ వెరుగ కుందువే? పేరు గో
విందునిది, మేలుకీ శ్లిందిరవి సకలమ్ము.

సూత్రధారుడు

ఓవోహో! ఎంత బెట్టు చేసారయ్యా స్వామివారు! ఇంతకు ఓర్పంటే
అమ్మవారిచే ఓర్పు.

కథకుడు

వారి దంతా అదో దివ్యలీల. చూచి ఆనందించడమే మనవంతు.
అదిగో అమ్మవారే గోవిందుని పెండ్లికొడుకును చేస్తున్నది
కన్నీటితో. అది ఆనందమో, దుఃఖమో! అరుంధతీ గౌరీ
సరస్వతులు మంగళారతు లిస్తున్నారు.

నీలాంబరిరాగము-అదితాళము

శ్రీలలనా హృత్కమనా లాలి సనాతన విగుణా!

హరిదయాకరనయనా క్షిరపయోనిధిశయనా || శ్రీలలనా ||

కథకుడు

అంతట వకుళమాలిక తెచ్చియిచ్చిన మంగళద్రవ్యములచే నీరి హరి నలంకరింపగా, వసిష్ఠులవారు పుణ్యాహవాచనాదు తాచరింపజేసి, తులదేవతయగు శమివృక్షశాఖం బూజించి భూవరాహస్వామిచేత ముత్యాలప్రోవుడై నద్దాని నిలువం జేసినంతట శ్రీహరి భూవరాహదేవునితో వేమవి పల్కుచున్నారు—

అన్నా ! వరాహదేవా ! ఈ పెండ్లికి మీరే పెద్దలై , భూదేవీసమేతంగా విజయంచేసి మమ్ము ఆశీర్వాదించాలి.

వరాహదేవుడు

శుభం. నాయనా ! నీవొక యింటివాడవు కావడం సంతోషం. మరి, ఇక్కడ ఈ క్షేత్రమంతా పంటముఖం తిరిగిఉంది. కనుక ఇల్లు కదలటం పడదు. నామారుగా వకుళయే ఉంది అన్నిటికీ.

కథకుడు

పిమ్మట శ్రీహరి హరిహరవిరించులతో నొక అశ్వత్థవృక్షమ్ము చేత ఏకాంతముండి కుబేరు నటకు రావించి, ఏమనుచున్నారు—

శ్రీనివాసుడు

రావయ్యా ! ధనపతీ ! నీతో పనిగలిగి రావించాం.

కుబేరుడు

దేవర ఆజ్ఞ యిప్పించండి నేవకుసకు.

శ్రీనివాసుడు

ఎల్లి వివాహం కదా, నీకు తెలియని దేముంది ? శ్రీదేవిని సొమ్మడగటం భావ్యంకాదు. ఈ అక్కర నీవు గడపితే నీకు పత్రం వ్రాసి యిస్తాము.

కుజేరుడు

హరిహరి! ఎంతమాట సెలవిచ్చారు! ఈ దాసుని సంపదంతా దేవర
అధీనం. నాకు పత్రమెందుకు? కావలసినసొమ్ము సమర్పించు
కుంటాను.

బ్రహ్మ

కుజేరా! స్వామి నీవల్ల దానం గ్రహించరుకదా! వారి అజ్ఞపాలించడమే మన పని.

కథకుడు

అని కుజేరు నంగీకరింపజేసి శ్రీనివాసహస్తలిఖితంబగు ఋణపత్రంబు
చతుర్ముఖుండు చదివి పనిపించె నెటువలెను—

బ్రహ్మ

స్వస్తి. శ్రీమదష్టావింశద్వాపరాంత కలియుగాది శేషాచలంబుపై
వేంచేసియున్న వేంకటనాయకుండు అలకాధిపతియైన కుజేరునకు
వ్రాసియిచ్చిన పత్రపత్ర మెటువలెను. ఎల్లి మా వివాహానికి నీవల్ల
అప్పుగాగొన్న రామటంకాలుకోటి పదునాల్గు లక్షలు. ఇందుకు
ఏటేటా సహస్రటంకాలు వడ్డీయిస్తూ, కలియుగాంతమున మొదలు
సర్వము ఇవ్వగల వారము. ఇది మా సమ్మతి. ఇందుకు అజహరులు
సాక్షులు. ఈ యశ్వత్థమ్ము సాక్షి.

కథకుడు

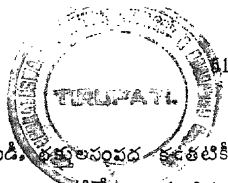
పిమ్మట నా పత్రమ్ము హరునిచే కుజేరున కిప్పించి, ఆ సొమ్ముతో
వలసిన పదార్థములు తెప్పించు మనినంత—

సూత్రధారుడు

ఇదటయ్యా కథా! చెప్పేవుకావు? ఇందుకోసమేనా స్వామివారు
వడ్డీకాసులు నాబట్టేది?

శ్రీనివాస కల్యాణం

కథకుడు

ఔను. వారు జగత్తుటుంబకులు కారుటండి. భక్తులనందం కడతటికి
దాతా భోక్తా కూడా స్వామివారే, అనాటివేయి భూరిసం
తర్పణమ్ము గావించి—

సూత్రధారుడు

అరి నీ యక్షగానం అక్షయంకానూ! సంతర్పణవేళకూడా
వప్పించావూ?

కథకుడు

అయ్యో తొందరా? రేపటినుంచి విశ్వమంతటికీ సంతర్పణే కాదటండి!
ఆ వేళవనే విష్వక్సేనుండు ప్రయాణభేరి వేయించినంతట—

సూత్రధారుడు

ఇక చాలుగాని నారాయణవనం ఇంతటనై నా చేరుకుందాం
వదవయ్యా!

కథకుడు

అచట పద్మావతీకన్యను పెండ్లికూతు గావించి గౌరిని సమర్పించ
జేసినప్పటికీ—

సురటరాగము-మిశ్రగతి

కొమరుగా నిరుగడల రమణులు కొలిచిరాగా రాకుమారిక
సమదగజయాసమున పెండిలి చవికె కేతెంచె.   ॥ కొమరుగా ॥

సూత్రధారుడు

అహోహో! కన్నులుగలిగిన ఫలం, మిన్నమన్నులకు బుట్టిన కన్య,
సన్నని కాటుకరేఖ అద్దిన చేరెడేసి ఆ సోగకన్నుల నుండి చిరు

నవ్వు, లేతసిగ్గు వెల్లువ లపుతున్నవి కదయ్యా! ఆ తల్లి పెళ్ళిపీటపై
అడుగు పెట్టితే మహామాంగల్లో ఏదో ఖామిపై అవతరించి
నట్లుందయ్యా!

కథకుడు

అరుగో పసిష్టులవారు,

పసిష్టులవారు

సర్వమంగళక్షాంగశ్చే....అయం ముహూర్తస్సుముహూర్తోస్తు.

కథకుడు

ముత్తైదువలు కూర్చున్న ముందువరుసలో గౌరీసరస్వతుల మధ్య,
బంగారుపీటపై, చెక్కిట చేయాని కూర్చుంది లక్ష్మీఅమ్మవారు,
చూచారా ?

సూత్రధారుడు

అవునవును. అది సంతోషమో, సంతాపమో కాని, ఆ తల్లిచెక్కిళ్లు
క్షణం తెల్లదామరలు. క్షణం మంకెనపూలు పూస్తున్నవి.

కథకుడు

పెళ్ళికూతురు వెనుకగా అరుంధతీదేవీ—

సూత్రధారుడు

పెండ్లికుమారుడి వెనుక వకుళమాలికా — చూస్తున్నానయ్యా,
చూస్తున్నాను.

పసిష్టులవారు

మదర్థం కన్యాం వృణీష్వం

బ్రహ్మ

వృణీమహే

పసిష్ఠులవారు

అఖిలాండకోటి బ్రహ్మాండనాయకాయ, వేంకటాచల నివాసాయ,
వరాయ, ఆకాశరాజపుత్రీం, పద్మావతీనామ్నీం, కన్యాం, దశ
పూర్వేషాం, దశాపరేషాం, మద్వంశ్యానాం, బ్రహ్మలోకే నివాస
సిద్ధర్థం - కన్యాం కనకసంపన్నాం, దాస్యామి విష్ణవే తుభ్యం -
ధర్మార్థకామేషు నాతి చరితవ్యా.

శ్రీనివాసుడు

నాతిచరామి.

సూత్రధారుడు

నాతిచరామిఅనే ఈ ప్రతిజ్ఞ ఇప్పటి కెన్నిసార్లు చేసారో స్వామి !

కథకుడు

అవును. చరాచరేశ్వరుడైన స్వామి ఎవరిని చెట్టబట్టినా మరి వదలరు.
ఆ కామలబంధంలో ఎందరికైనా చోటు ఉండనే ఉంటుంది.
సమస్తజగత్తును తనకామలవుల్లోకి తీసుకుందుకేకదా, ఈ ఏడు
కొండలెక్కి చేరబిలుస్తున్నారు.

సూత్రధారుడు

అదిగో! షడ్భావరులు తలంక్రాలు పోసుకుంటున్నారు.

నైంధవిరాగము - ఆదితాళము

కరివేల్పు పెండ్లికొడుకాయెను బల

మేల్మొంగ పెండ్లికూతురాయెను

॥ కరివేల్పు ॥

ముత్యాలు వానలై జూరెను ఆణి

ముత్యాలు తరగలై లేచెను

॥ కరివేల్పు ॥

హరికరము లవనికై జూచెను వద్ద

కైదోయి మింటికై సాగెను

॥ కరివేల్పు ॥

మినుమన్ను దోసిళ్లు కూడెను మనసు

లినుమిక్కి లేతాములాడెను

॥ కరివేల్పు ॥

పసిపులవారు

అట్టవర్షా భవేత్కన్యా పుత్రవత్సాలితామయా—

సూత్రధారుడు

లక్ష్మీఅమ్మవారు పద్మావతిని తనకాగిటిలోకి తీసికొని, ఆ తల్లి

శిరస్సుపై బొటబొట కన్నీరు కారుస్తున్నది ఏదీ! మంగళ

హారతి అనండమ్మా,

అనందభైరవిరాగము - జంపెతాళము

మంగళం బలమేలుమంగాసమేతునకు

మంగళం శేషగిరిమందిరునకు

॥ మంగళం ॥

ఏడుకొండల విడిసి ఈరేడులోకాల

నేలుకొను కరిమేని వేలుపునకు

॥ మంగళం ॥

శ్రీనివాస కల్యాణం

నలువసేవలుగొనే నాతండ్రి కానంద
నిలయ దివ్యవిమాన కలితునకును

॥ మంగళం

కలి తమోహరణ మంగళదీపికాయితో
జ్వలరత్నమకుటరుచి విలసితునకు—

॥ మంగళం

(గుడిగంటలు)

స్వస్తి
